

Ο ρόλος και η συμβολή της Αρχής Βιομηχανικής Καταρτίσεως στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό

**Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ
ΑΡΧΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ
ΣΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ**

**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΑΡΧΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ ΚΥΠΡΟΥ**

ΜΑΡΤΙΟΣ 1997

ISBN -

Αναδημοσίευση μέρους ή ολόκληρης της μελέτης επιτρέπεται νοου-
μένου ότι αναφέρεται η πηγή.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μελέτη των συνθηκών ζωής που επικρατούσαν σε κάθε περίοδο κοινωνικής ύπαρξης δείχνει ότι η ανάγκη των ανθρώπων για καθοδήγηση και προσανατολισμό υπήρχε από αρχαιοτάτων χρόνων. Θεωρητικά, οι ρίζες του προσανατολισμού φθάνουν τουλάχιστον ως τον Πλάτωνα που ήταν ένθερμος υποστηρικτής της ιδέας της καθοδήγησης του ατόμου, της ισότητας των ευκαιριών για ανάπτυξη και της αξιοποίησης των ατόμων με βάση τις ικανότητες τους.

Με την πάροδο των χρόνων και τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που συντελούνταν, η ανάγκη του ανθρώπου για Επαγγελματικό Προσανατολισμό μεγάλωνε αφού η ζωή γινόταν πιο σύνθετη, οι επαγγελματικές δραστηριότητες πιο πολύπλοκες και η αγορά εργασίας πιο απαιτητική.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε γρηγορότερα στις πιο προηγμένες κοινωνίες. Τούτο διότι η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη στις χώρες αυτές δημιούργησε ριζικές αλλαγές σ' όλους τους τομείς της οικονομίας. Το ενδιαφέρον μεταφέρθηκε πέρα από τους παραδοσιακούς παράγοντες παραγωγής και στις δραστηριότητες υπηρεσιών, γεγονός που δημιούργησε νέα δεδομένα στις επαγγελματικές επιλογές των ατόμων. Τα άτομα πρέπει πια να προ-σαρμίζονται εύκολα στις ποσοτικές και ποιοτικές διαφοροποιήσεις της οικονομίας και να καταρτίζονται σε νέα επαγγέλματα για κάλυψη των αναγκών που δημιουργούνται σε μια συνεχώς μεταβαλλόμενη οικονομία.

Ενόψει της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών και της Ευρωπαϊκής πορείας της Κύπρου ο ορθολογικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός καθίσταται πια για το ανθρώπινο δυναμικό της Κύπρου επιτακτική ανάγκη. Είναι γι' αυτό που η Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως αποφάσισε να μελετήσει σε βάθος το θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο και ειδικότερα το ρόλο που η ίδια έχει να διαδραματίσει.

Στη συντάκτρια της μελέτης Ζήνα Γαβριηλίδου, Λειτουργό Ανθρώπινου Δυναμικού 1ης Τάξης και στο Δρα Γιώργο Όξινο, Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού στη Διεύθυνση Έρευνας και Προγραμματισμού, εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια και τις ευχαριστίες μου.

Π. Χ. Κουτουρούσης
Γενικός Διευθυντής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η μελέτη αρχικά καταπιάνεται με μια ιστορική αναδρομή της πορείας του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο ξεκινώντας από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και φθάνοντας μέχρι σήμερα.

Μέσα από αυτό το οδοιπορικό φαίνονται οι κύριες Υπηρεσίες/ Οργανισμοί που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Κύπρο που είναι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και η Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως. Για κάθε Υπηρεσία προσδιορίζονται:

- η εξειδικευμένη βοήθεια που παρέχεται σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, και
- οι ομάδες πληθυσμού με τις οποίες καταπιάνεται.

Στη συνέχεια, περιγράφεται το σύστημα Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχεται σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ιδιαίτερη αναφορά στην περίπτωση της Ελλάδας και της Ιρλανδίας που είναι χώρες με χαρακτηριστικά που προσομοιάζουν με της Κύπρου.

Η μελέτη τελικά επικεντρώνεται στο μέχρι σήμερα ρόλο και τη συμβολή της Αρχής Βιομηχανικής Καταρτίσεως στο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο και κυρίως στο μελλοντικό της ρόλο και στις κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να κινηθεί έτσι ώστε η συμβολή της να γίνει πιο ουσιαστική και σημαντική.

Τα κυριότερα συμπεράσματα και οι γενικές κατευθύνσεις ενεργειών που εκπηγάζουν από τη μελέτη αναφέρονται στη συνέχεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Επαύξηση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των Υπηρεσιών παροχής Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Κύπρο παρέχεται κυρίως από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και την Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού ασχολείται κυρίως με τη διαφώτιση και καθοδήγηση των μαθητών ενώ το Υπουργείο

Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τη διαφώτιση και καθοδήγηση του εργατικού δυναμικού. Η Αρχή με τις μελέτες που διεξάγει, τις πληροφορίες που συγκεντρώνει και τις δραστηριότητες που εφαρμόζει, προωθεί τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό τόσο σε σχολικό όσο και σε εξωσχολικό επίπεδο, με έμφαση σε δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφορά με τα συνεπακόλουθα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. *Άμεση και επιβεβλημένη θεωρείται η ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ των τριών πιο πάνω Υπηρεσιών, στηριζόμενη στις αρχές της συνέργειας και της συμπληρωματικότητας, με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχομένων δραστηριοτήτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.*

Ανάγκη για αναβάθμιση του ρόλου της οικογένειας

Οι επαγγελματικές επιλογές των νέων επηρεάζονται καθοριστικά από ένα συνδυασμό παραγόντων που δρουν και διαμορφώνουν τις αποφάσεις τους. Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τους ατομικούς, που ενυπάρχουν στο άτομο με τη γέννηση του ή αποκτώνται μετά από αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος και κληρονομικών καταβολών, και τους εξωατομικούς, που είναι εξωγενείς προς το άτομο επηρεάζουν όμως άμεσα ή έμμεσα την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του.

Η οικογένεια είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που επενεργεί στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ατόμου και επηρεάζει τις αποφάσεις του και γενικά την κοινωνική και επαγγελματική του ανέλιξη. Οι γονείς παρεμβαίνουν και επηρεάζουν συνειδητά το παιδί με τις ευκαιρίες που του παρέχουν για εκπαίδευση ή μη συνειδητά με τον τρόπο ζωής τους, τη μόρφωση και γενικά τις αξίες και στάσεις που προωθούν. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τη σημασία που πρέπει να δοθεί από τις αρμόδιες Υπηρεσίες στην παραπέρα αξιοποίηση του συμβουλευτικού ρόλου των γονιών με κατάλληλη πληροφόρηση και διαφώτιση.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στον αρχικό Προσανατολισμό των νέων

Από το εργατικό δυναμικό απαιτείται πλέον ψηλό επίπεδο μόρφωσης και δεξιότητας για αύξηση της παραγωγικότητας, μείωση του κόστους παραγωγής και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών προϊόντων. *Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στον αρχικό Προσανατολισμό των νέων, έτσι ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν εργασία ευκολότερα αλλά και στη συνεχή επιμόρφωση τους για να μπορούν να διατηρήσουν την εργασία που εξασφάλισαν.*

Ανάγκη για επικέντρωση των Υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα κρίσιμα στάδια αποφάσεων των νέων

Το πρώτο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων για τους νέους αποτελεί η συμπλήρωση της 9ετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Τούτο διότι με την αποφοίτηση τους πρέπει να επιλέξουν κατά πόσο θα συνεχίσουν την εκπαίδευση τους ή θα τη διακόψουν και θα αναζητήσουν εργασία. Οι νέοι σ' αυτό το στάδιο της ζωής τους, δεν τροφοδοτούνται σε ικανοποιητικό βαθμό με πληροφορίες για τις ανάγκες της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό και ιδιαίτερα για τις μελλοντικές εξελίξεις, γεγονός που σε συνάρτηση με τις κλίσεις και επιθυμίες τους δεν τους βοηθά να πραγματοποιήσουν ρεαλιστικές επιλογές σε σχέση με εργασία ή εκπαιδευτική κατεύθυνση που θα ακολουθήσουν.

Το δεύτερο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων των νέων είναι ο χρόνος κοντά στην αποφοίτηση τους από τα σχολεία Μέσης Παιδείας. Από τη μια οι αντιλήψεις της κοινωνίας και από την άλλη οι πιέσεις της οικογένειας οδηγούν τους περισσότερους νέους να επιλέξουν συνέχιση των σπουδών τους σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ακόμα σε αρκετές περιπτώσεις η επιλογή συνέχισης των σπουδών σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελεί για τους νέους αναβολή της απόφασης για επαγγελματική αναζήτηση για την οποία ακόμη δεν είναι έτοιμοι.

Το τρίτο κρίσιμο στάδιο είναι με τη συμπλήρωση των σπουδών τους σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι περισσότεροι νέοι βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με την πραγματικότητα χωρίς να γνωρίζουν επαρκώς τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ούτε και κατά πόσο τα προσόντα τους ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της αγοράς.

Ανάγκη αναβάθμισης της πληροφόρησης των μαθητών και των νέων

Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ανάγκη αναβάθμισης της πληροφόρησης των μαθητών και των νέων για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και για τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης. Η μη πλήρης πληροφόρηση οφείλεται κυρίως στον περιορισμένο χρόνο που διατίθεται για προσανατολισμό μέσα στο σχολικό σύστημα αλλά και στο μειωμένο ενδιαφέρον των ιδίων των μαθητών, ιδιαίτερα των μικρότερων τάξεων, να απευθυνθούν στους Καθηγητές Καθοδήγησης και να ζητήσουν πληροφορίες. Ακόμα το γεγονός της μη πλήρους πληροφόρησης οφείλεται και σε εξ αντικειμένου δυσκολίες πρόβλεψης των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αναγκών της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό, καθώς και στη μη συστηματική προσέγγιση των

νέων από τις Υπηρεσίες που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Κύπρο.

Ουσιαστική η μέχρι σήμερα συμβολή της Αρχής

Η Αρχή με την ίδρυση της και τις δραστηριότητες που εφαρμόζει έχει συμβάλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση των υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχονται στην Κύπρο. Η μέχρι σήμερα θετική συνεισφορά της Αρχής συνίσταται:

- στην ετοιμασία μελετών,
- στην εφαρμογή δραστηριοτήτων καθοδήγησης και κατάρτισης,
- στη συγκέντρωση και διοχέτευση πληροφοριακού υλικού,
- στη συμβολή της στην ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

Μέσω των μελετών που διεξάγει και των δραστηριοτήτων καθοδήγησης και κατάρτισης που εφαρμόζει, συμβάλλει στην καλύτερη προετοιμασία και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Πρόσθετα, με την ετοιμασία πληροφοριακού υλικού και τη διοχέτευση στοιχείων σε άτομα ή σε Υπηρεσίες που ασχολούνται με τη διαφώτιση, έχει βελτιώσει και αναβαθμίσει ποιοτικά το περιεχόμενο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο.

Επιδέχονται βελτιώσεις οι υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχονται από την Αρχή

Παρά τη θετική συνεισφορά της Αρχής στο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, οι υπηρεσίες που παρέχονται από αυτή παρουσιάζουν δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης σ' ότι αφορά κυρίως:

- Την προώθηση του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πιο οργανωμένα και συστηματικά στη βάση ειδικού Σχεδίου.
- Τη συστηματική προσέγγιση και διαφώτιση των διαφόρων ομάδων πληθυσμού, ιδιαίτερα των προβληματικών όπως είναι τα άτομα που εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο, οι μακροχρόνια άνεργοι, εκείνοι που διακινούνται συνεχώς από ένα επάγγελμα σε άλλο.

- Τη συγκέντρωση, σε συνεργασία με τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, πάνω σε συστηματική βάση τόσο στοιχείων για τους ανέργους όσο και στοιχείων για τις ευκαιρίες απασχόλησης καθώς και την κατάλληλη αξιοποίηση τους σε συνδυασμό με τις παρουσιάζόμενες ευκαιρίες κατάρτισης.
- Την ανάπτυξη συνεργασίας της Αρχής τόσο με άλλες Υπηρεσίες στην Κύπρο όσο και με Διεθνείς Οργανισμούς, ιδιαίτερα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών πάνω σε θέματα διαφώτισης και καθοδήγησης.
- Την πρόβλεψη των μεσοπρόθεσμων και κυρίως των μακροπρόθεσμων αναγκών της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό. Για να έχουν μεγαλύτερη αξία και χρησιμότητα τα στοιχεία για σκοπούς διαφώτισης και προγραμματισμού του ανθρώπινου δυναμικού θα πρέπει να καλύπτουν μια μακροχρόνια περίοδο 5-10 χρόνων. Αν και είναι γνωστές οι δυσκολίες που υπάρχουν για μακροχρόνια πρόβλεψη των αναγκών της οικονομίας, εντούτοις δεν φαίνεται να υπάρχει άλλη επιλογή για την Αρχή για να ανταποκριθεί ορθολογιστικά στις απαιτήσεις της οικονομίας και των ομάδων πληθυσμού που εμπίπτουν στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων της.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Η Αρχή από την ίδρυση της ασχολείται κατά προτεραιότητα και σε μεγάλη έκταση με τα άμεσα και πιεστικά προβλήματα της στελέχωσης της οικονομίας με κατάλληλα καταρτισμένο εργατικό δυναμικό. Καθοριστικός παράγοντας για την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, για ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας, μπορεί να αποβεί η πιο δυναμική παρουσία και εμπλοκή της Αρχής στην όλη διαδικασία της διαφώτισης και γενικότερα στα θέματα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Αναβάθμιση της προώθησης του Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την Αρχή στη βάση ειδικού Σχεδίου

Μέσα από τη μελέτη φάνηκε ότι αποτελεί άμεση ανάγκη η αναβάθμιση της προώθησης του Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την Αρχή στη βάση ειδικού Σχεδίου. Στο Σχέδιο αυτό πρέπει να δίνεται έμφαση σε μια κατεξοχή δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφορά της Αρχής στα

θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, με τα συνεπακόλουθα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Μέσω του Σχεδίου πρέπει να αναληφθεί η συγκέντρωση, επεξεργασία και διοχέτευση στοιχείων και πληροφοριών στις διάφορες ομάδες-στόχους του Επαγγελματικού Προσανατολισμού καθώς και στις άλλες Υπηρεσίες/Οργανισμούς που εμπλέκονται σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Στους άμεσους στόχους του Σχεδίου Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρέπει να είναι η κατάστρωση στρατηγικού σχεδίου δράσης που να περιλαμβάνει:

- Μεθοδευση/συστηματοποίηση κυκλοφορίας δεδομένων και πληροφοριών στα θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Μελέτη των δεδομένων για τις μελλοντικές κατευθύνσεις της οικονομίας και του εργατικού δυναμικού και ανάπτυξη συστήματος τεκμηρίωσης μακροπρόθεσμων και άλλων πληροφοριών.
- Πιο συστηματική προσέγγιση ομάδων-στόχων, παραδοσιακών και νέων, καθώς και διοργάνωση δραστηριοτήτων και προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Ειδικές δραστηριότητες Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την Αρχή

Κύριος άξονας του στρατηγικού σχεδίου δράσης πρέπει να είναι η ανάπτυξη, στα πλαίσια μιας κατεξοχή δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφοράς της Αρχής, ειδικών δραστηριοτήτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε σχέση με τα εξής:

- *Συστηματική προσέγγιση ή/και υποβοήθηση προσέγγισης και διαφώτιση των διαφόρων ομάδων-στόχων και επιδίωξη συγκερασμού των αναγκών της οικονομίας με τις φιλοδοξίες των νέων για επαγγελματική αποκατάσταση.*
- *Εντατικοποίηση της ενημέρωσης των μαθητών και των νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας, για τις ανάγκες της οικονομίας, τις προοπτικές απασχόλησης και τις ευκαιρίες για κατάρτιση.*
- *Ενίσχυση των παρεχόμενων υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε άτομα που αναζητούν απασχόληση σε*

συνδυασμό με τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες κατάρτισης τους.

- *Εφαρμογή, σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, επιμορφωτικών προγραμμάτων διαφώτισης και καθοδήγησης. Οι συμμετέχοντες θα ενημερώνονται για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας και θα μπορούν να δηλώνουν ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης που θα διοργανώνονται για κάλυψη των αναγκών της οικονομίας.*
- *Αντικειμενική, λεπτομερής και έγκαιρη πληροφόρηση των νέων με την αξιοποίηση στοιχείων και πληροφοριών που θα καταχωρούνται σε ειδική τράπεζα πληροφοριών σε συνεργασία με Υπηρεσίες/Οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.*
- *Βελτίωση του περιεχομένου των επαφών αρμοδίων Υπηρεσιών/Φορέων με τους γονείς για παραπέρα αξιοποίηση του συμβουλευτικού τους ρόλου με κατάλληλη διαφώτιση. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η βελτίωση των επαφών με τους γονείς των μαθητών της τρίτης τάξης Γυμνασίου γιατί τότε επιλέγεται από τους μαθητές εκπαιδευτική κατεύθυνση που προδιαγράφει τη μελλοντική επαγγελματική αποκατάσταση.*

Ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας της Αρχής με Υπηρεσίες/ Οργανισμούς στην Κύπρο και στο εξωτερικό

Ενόψει της καθοριστικής της σημασίας, να προωθηθεί άμεσα η ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας της Αρχής με κρατικές και άλλες Υπηρεσίες αρμόδιες σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού που να στηρίζεται στις αρχές της συνέργειας και συμπληρωματικότητας.

Εξίσου σημαντική είναι η προώθηση της ανάπτυξης συνεργασίας της Αρχής με Οργανισμούς από τον Ευρωπαϊκό χώρο, που ασχολούνται με θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, καθώς και η ηλεκτρονική σύνδεση της με Ευρωπαϊκές βάσεις πληροφοριών.

Καταληκτικά, επισημαίνεται ότι όπως στην Ευρωπαϊκή Ένωση έτσι και στην Κύπρο το φάσμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρέπει να διευρυνθεί και να επεκταθεί, πέρα από την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση, σε μια γενική δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών προς τον άνθρωπο σε όλα τα επίπεδα της διαχρονικής του πορείας. Τούτο προϋποθέτει ανάπτυξη μιας πιο

αποτελεσματικής διασύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων, Υπηρεσιών και ανθρώπων, μέσα από την ανάπτυξη των ανάλογων κοινωνικών και επαγγελματικών σχέσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	iv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Σκοπός της μελέτης	2
1.2. Μεθοδολογία	3
1.3. Περίγραμμα της μελέτης	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	5
2.1. Υπηρεσίες/Οργανισμοί που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Κύπρο	5
2.2. Παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη και τα κρίσιμα στάδια αποφάσεων των νέων για επιλογή επαγγέλματος και επαγγελματική αποκατάσταση	10
2.3. Εκπαιδευτικό σύστημα και Επαγγελματικός Προσανατολισμός	14
2.4. Εργατικό δυναμικό και Επαγγελματικός Προσανατολισμός	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	23
3.1. Ιστορικό πολιτικών αποφάσεων για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση	23
3.2. Ομάδες-στόχοι του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση	27
3.3. Οργανισμοί και Δίκτυα Υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση	29
3.4. Λειτουργία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα	31
3.5. Λειτουργία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ιρλανδία	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	Η ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΣΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΚΑΙ Ο ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΡΟΛΟΣ	38
4.1.	Η μέχρι σήμερα συμβολή της Αρχής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό	38
4.2.	Αξιολόγηση δραστηριοτήτων της Αρχής σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού	42
4.3.	Ο μελλοντικός ρόλος της Αρχής σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ	51
5.1.	Συμπεράσματα	51
5.2.	Γενικές κατευθύνσεις ενεργειών	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ		59
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΣΥΖΗΤΗΘΗΚΕ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	62
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΡΕΤΡΑ	63

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι να βοηθήσει το άτομο να πάρει ορθές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις και να αξιοποιήσει τις ικανότητες του κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, θέτοντας στόχους βασισμένους σε ρεαλιστικά δεδομένα.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στηρίζεται σε μια διαδικασία που αποσκοπεί στο να βοηθήσει το άτομο να γνωρίσει και να αποδεχτεί τον εαυτό του, να εντοπίσει και κατανοήσει τα ατομικά χαρακτηριστικά του, όπως είναι οι ικανότητες, τα ενδιαφέροντα, οι κλίσεις και οι φιλοδοξίες του. Ο Προσανατολισμός, στην ολοκληρωμένη μορφή του, είναι μια συνεχής προσπάθεια που αρχίζει πολύ νωρίς στη ζωή του ατόμου και τελειώνει μόνο όταν το άτομο αποσυρθεί από κάθε δραστηριότητα κοινωνική ή επαγγελματική.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός υπήρχε από αρχαιοτάτων χρόνων. Σαν τάση όμως εμφανίστηκε στο τέλος του περασμένου αιώνα και άρχισε να εφαρμόζεται στην πράξη στην αρχή του εικοστού, όταν οι απαιτήσεις της κοινωνίας από τα μέλη της αυξήθηκαν σημαντικά. Όσο πιο σύνθετη γίνεται η δομή της κοινωνίας τόσο και οι ανάγκες για καθοδήγηση των ατόμων που τη συνθέτουν μεγαλώνουν. Θεμελιωτής του Προσανατολισμού σαν οργανωμένης προσπάθειας θεωρείται ο Parsons όταν το 1905 άνοιξε στη Βοστώνη των Ηνωμένων Πολιτειών επαγγελματικό γραφείο με κύριο μέλημα την παροχή βοήθειας σε άτομα για ορθή επιλογή επαγγέλματος.

Ο θεσμός του Επαγγελματικού Προσανατολισμού άρχισε να καθιερώνεται σταδιακά μετά το 1949, χρόνο κατά τον οποίο η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας υιοθέτησε τη Σύσταση Αρ. 87 για Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Η Σύσταση αυτή έχει συμβάλει σημαντικά στη θεμελίωση και ανάπτυξη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Τα επίπεδα που έθεσε βελτιώθηκαν περαιτέρω με την υιοθέτηση της Σύμβασης Αρ. 142 το 1975, την οποία έχει επικυρώσει και η Κύπρος, καθώς και την υιοθέτηση, τον ίδιο χρόνο, της Σύστασης Αρ. 150 για το ρόλο που διαδραματίζει ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός και η επαγγελματική κατάρτιση στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Στην Κύπρο ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός πρωτοεμφανίστηκε λίγα χρόνια μετά την ανεξαρτησία γύρω στο 1963. Σαν θεσμός έχει εισαχθεί από το Υπουργείο Παιδείας στα σχολεία Μέσης Παιδείας το 1967. Περίπου την ίδια περίοδο άρχισε και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να ασχολείται με θέματα προσανατο-

λισμού, και κυρίως με την ενημέρωση των διαφόρων ομάδων πληθυσμού πάνω σε θέματα ανεργίας, απασχόλησης, κενών θέσεων κ.ά.

Παράλληλα με τις πιο πάνω Υπηρεσίες, με θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού ασχολείται και η Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης. Τα θέματα αυτά είναι πιο εξειδικευμένης μορφής και αφορούν κυρίως στη μελέτη και ενημέρωση πάνω στις μελλοντικές εξελίξεις της αγοράς εργασίας. Οι αποδέκτες-στόχοι της Αρχής εκτείνονται τόσο σε σχολικό όσο και σε εξωσχολικό επίπεδο.

1.1. Σκοπός της Μελέτης

Η παρούσα μελέτη στοχεύει να διερευνήσει και αξιολογήσει το ρόλο και τη συμβολή της Αρχής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό που γίνεται στον τόπο μας και να προτείνει κατευθύνσεις πολιτικής και δραστηριότητες που μπορεί να αναλάβει η Αρχή.

Αναλυτικότερα, οι επιμέρους στόχοι της μελέτης είναι οι ακόλουθοι:

- Να αξιολογηθεί η σημαντικότητα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και να καθορισθεί ο ρόλος και η σημασία του πάνω στην κατάρτιση και την ανάπτυξη του ατόμου.
- Να διερευνηθούν οι υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχονται στην Κύπρο.
- Να εντοπιστούν οι διάφορες ομάδες ατόμων που χρειάζονται τις υπηρεσίες του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και να προσδιοριστούν οι ανάγκες της κάθε ομάδας.
- Να επισκοπηθεί η βοήθεια και ο βαθμός εξυπηρέτησης της κάθε ομάδας από τις υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Να γίνει αξιολόγηση της μέχρι σήμερα βοήθειας της Αρχής σε σχέση με τις υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού προς τις διάφορες ομάδες και να επανεκτιμηθεί ο ρόλος της στον τομέα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Να εντοπισθούν τα κενά που υπάρχουν, οι τομείς που χρήζουν βελτίωσης και σε συνάρτηση με τις αρμοδιότητες της Αρχής να γίνουν οι ανάλογες εισηγήσεις.

1.2. Μεθοδολογία

Για εξέταση και ανάλυση του θέματος χρησιμοποιήθηκε η ακόλουθη μεθοδολογία:

- Μελετήθηκαν εκδόσεις για ενημέρωση πάνω στις πρόσφατες διεθνείς εξελίξεις και αναλύθηκε η κυπριακή πραγματικότητα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1).
- Πραγματοποιήθηκαν επαφές με αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες, Εργοδοτικές και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις, Συνδέσμους Γονέων, Μαθητικές και Φοιτητικές Οργανώσεις καθώς και άλλους ενδιαφερόμενους (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2).
- Αξιοποιήθηκαν πληροφορίες από τις Διευθύνσεις Έρευνας και Προγραμματισμού και Υπηρεσιών Κατάρτισης για εκτίμηση του βαθμού που οι διάφορες ομάδες πληθυσμού εξυπηρετούνται από την Αρχή σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

1.3. Περιγραφή της μελέτης

Στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης, που αποτελεί το εισαγωγικό μέρος, έχει διατυπωθεί ο ορισμός του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και περιγράφει ο σκοπός της μελέτης και η μεθοδολογία που έχει ακολουθηθεί.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανασκόπηση του συστήματος Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο και αναφορά στις Υπηρεσίες που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Περιγράφονται ακόμη οι παράγοντες που επηρεάζουν τους νέους στις επιλογές τους, η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος στην Κύπρο και ο σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός καθώς και ο εξωσχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η λειτουργία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οργανισμοί που εμπλέκονται και οι ομάδες πληθυσμού που επωφελούνται. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην περίπτωση της Ελλάδας και της Ιρλανδίας που είναι χώρες των οποίων τα χαρακτηριστικά προσομοιάζουν με της Κύπρου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται η συμβολή της Αρχής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό μέχρι σήμερα, οι συναφείς δραστηριότητες που εφαρμόζει και οι ομάδες πληθυσμού που εξυπηρετούνται. Περιγράφονται ακόμη τα κενά και οι αδυναμίες που εντοπίστηκαν στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό που παρέχεται από την Αρχή και γίνονται εισηγήσεις για το μελλοντικό της ρόλο.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα που έχουν εξαχθεί από τη μελέτη και γίνονται εισηγήσεις αναβάθμισης της συνεισφοράς της Αρχής. Καταληκτικά αναφέρεται ότι αν και η Αρχή συνεισφέρει τόσο άμεσα όσο και έμμεσα στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, εντούτοις έχει ακόμα να καλύψει σημαντικό μέρος των αναγκών του ανθρώπινου δυναμικού σε θέματα διαφώτισης και καθοδήγησης.

2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός για να ανταποκριθεί στις σημερινές απαιτήσεις, πρέπει το περιεχόμενο του να ανανεώνεται συνεχώς και να προσαρμόζεται στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και αλλαγές και στις σύγχρονες αντιλήψεις. Τούτο αποτελεί προϋπόθεση για ορθή εφαρμογή του θεσμού αλλά και για μελλοντική επιτυχή συνέχιση του.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αυτόνομα, ούτε είναι υπόθεση μιας μόνο Υπηρεσίας. Για να μπορέσει να αποδώσει αποτελεσματικά χρειάζεται τη βοήθεια και τη συνεισφορά πολλών Υπηρεσιών. Για καλύτερη κατανόηση της λειτουργικής σύνδεσης των παρεχομένων υπηρεσιών του Επαγγελματικού Προσανατολισμού με τις διάφορες ομάδες-στόχους, στο κεφάλαιο τούτο θα γίνει ανασκόπηση:

- των Υπηρεσιών/Οργανισμών που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Κύπρο,
- των παραγόντων που επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη των νέων και τα κρίσιμα στάδια αποφάσεων τους,
- του εκπαιδευτικού μας συστήματος και των υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού που αυτό παρέχει στους νέους,
- των παρεχόμενων υπηρεσιών εξωσχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

2.1. Υπηρεσίες/Οργανισμοί που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Κύπρο

Ο Προσανατολισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος τόσο με τη ανάπτυξη ατόμων που να ικανοποιούν τις ανάγκες της οικονομίας σε ανθρώπινο δυναμικό όσο και με την αξιοποίηση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των κλίσεων και ικανοτήτων των ατόμων μετά από ορθή επαγγελματική επιλογή, ανάπτυξη και εκπλήρωση των προσδοκιών τους.

Η διαμόρφωση της προσωπικής και της κοινωνικής ταυτότητας του ανθρώπου είναι αποδεκτό ότι περνά μέσα από τη διαμόρφωση της

επαγγελματικής του ταυτότητας. Γι' αυτό, ένα από τα μελήματα της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας, το 1960, ήταν να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη ικανών και ικανοποιημένων ατόμων σ' όλους τους τομείς της ζωής.

Στην Κύπρο, ασχολήθηκαν αρχικά με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Συγκεκριμένα, τη σχολική χρονιά 1964/65, εισήχθηκε για πρώτη φορά από το Υπουργείο Παιδείας ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός, πάνω σε πειραματική βάση, σε μικρό αριθμό σχολείων. *Τρία χρόνια αργότερα, από τη σχολική χρονιά 1967/68, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός καθιερώθηκε σε όλα τα σχολεία.*

Αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας, για θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο χώρο της εκπαίδευσης, είναι η *Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού*. Κύρια αποστολή της Υπηρεσίας αυτής είναι να βοηθήσει το μαθητή:

- να αποκτήσει αυτογνωσία και να αποδεχθεί τον εαυτό του,
- να αξιοποιήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του,
- να προσαρμοστεί στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον,
- να αποκτήσει όλες τις απαραίτητες αντικειμενικές πληροφορίες για τους εκπαιδευτικούς και επαγγελματικούς κλάδους,
- να αντιμετωπίσει προσωπικά, εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προβλήματα,
- να προχωρήσει σε ελεύθερες και αβίαστες προσωπικές, εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές.

Την ίδια περίπου χρονιά με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ξεκίνησε να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. *Ο ρόλος του Υπουργείου Εργασίας διαφέρει όμως τόσο ως προς τις ομάδες στις οποίες απευθύνεται αλλά και το περιεχόμενο των υπηρεσιών που παρέχει.* Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Εργασίας:

- συμβουλεύει τους ενδιαφερόμενους νέους, μαθητές και μη, καθώς και τους ενήλικες αναφορικά με τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας,

- παρέχει πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με την απασχόληση, την ανεργία και τις κενές θέσεις,
- συνεργάζεται με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και ειδικότερα την Τεχνική Εκπαίδευση και εισηγείται κλάδους που ενδείκνυται να ακολουθήσουν οι μαθητές για να μην παραμείνουν άνεργοι μετά την αποφοίτηση.

Όσον αφορά στο σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, η συνεισφορά του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι περιορισμένη και αφορά κυρίως πληροφοριακό υλικό και μικρό αριθμό ενημερωτικών διαλέξεων σε μαθητές μετά από πρόσκληση από τους Καθηγητές Καθοδήγησης. *Η κύρια συνεισφορά του Υπουργείου αυτού αφορά στον εξωσχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό* στον οποίο θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο υποκεφάλαιο 2.4. Αρμόδια Υπηρεσία για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι το Τμήμα Εργασίας.

Με την ίδρυση της, *η Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως* έθεσε σαν σκοπό την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού σε όλες τις βαθμίδες και τομείς απασχόλησης. Μέσα από τις εξουσίες που της παρέχει ο Νόμος, η Αρχή έχει αρμοδιότητα να *"παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες επί θεμάτων απασχόλησης και βιομηχανικής κατάρτισης"*. Με βάση τις εξουσίες αυτές η Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως:

- παρέχει ή βοηθεί στην παροχή υπηρεσιών για καθοδήγηση και πληροφόρηση σε σχέση με επιλογή επαγγέλματος και απασχόλησης,
- παρέχει ή βοηθεί στην παροχή υπηρεσιών μέσω των οποίων άτομα που προσφέρουν και άτομα που αναζητούν απασχόληση να έρχονται σε επικοινωνία μεταξύ τους,
- προωθεί τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό τόσο σε σχολικό όσο και εξωσχολικό επίπεδο.

Οι τρεις Υπηρεσίες - Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως - που δραστηριοποιούνται σε τριγωνική σχέση μεταξύ τους σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, παρουσιάζονται με παραστατικό τρόπο στα Σχεδιαγράμματα 1 και 2. Στο Σχεδιάγραμμα 1 φαίνονται οι Υπηρεσίες και η κύρια αποστολή τους σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και στο Σχεδιάγραμμα 2 οι αντίστοιχες ομάδες-στόχοι τους.

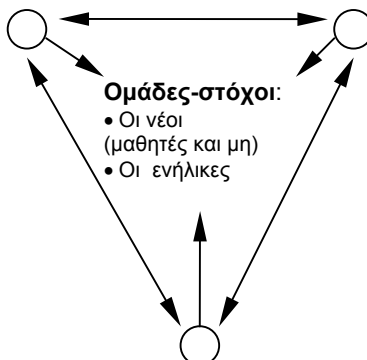
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Βοηθά το μαθητή να:

- Αποκτήσει αυτογνωσία και να αποδεχθεί τον εαυτό του
- Αξιοποιήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του
- Προσαρμοστεί στο σχολικό και κοινωνικό του περιβάλλον
- Αποκτήσει όλες τις απαραίτητες αντικειμενικές πληροφορίες για τους εκπαιδευτικούς και επαγγελματικούς κλάδους
- Αντιμετωπίσει προσωπικά, εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προβλήματα
- Προχωρήσει σε ελεύθερες και αβίαστες προσωπικές, εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές

ΑΡΧΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

- Παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες επί θεμάτων κατάρτισης και απασχόλησης και γενικότερα πληρέστερης αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού
- Παρέχει ή βοηθεί στην παροχή υπηρεσιών για καθοδήγηση και πληροφόρηση σε σχέση με επιλογή επαγγέλματος και απασχόλησης
- Παρέχει ή βοηθεί στην παροχή υπηρεσιών μέσω των οποίων άτομα που προσφέρουν και άτομα που αναζητούν απασχόληση να έρχονται σε επικοινωνία μεταξύ τους

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

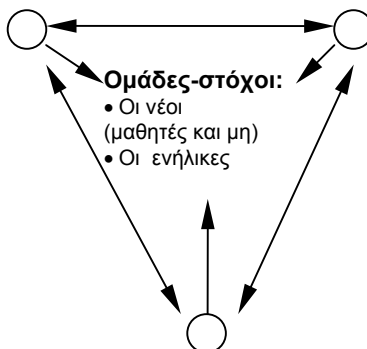
- Συμβουλεύει τους ενδιαφερόμενους νέους (μαθητές και μη) καθώς και τους ενήλικες αναφορικά με τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας
- Παρέχει πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με την απασχόληση, την ανεργία και τις κενές θέσεις
- Συνεργάζεται με το Υπουργείο Παιδείας και ειδικότερα την Τεχνική Εκπαίδευση και εισηγείται κλάδους που ενδείκνυται να ακολουθήσουν οι μαθητές για να μην παραμείνουν άνεργοι μετά την αποφοίτησή

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

- Μαθητές όλων των τάξεων των σχολείων Μέσης Παιδείας
- Εξωσχολικοί που ενδιαφέρονται να συγκεντρώσουν πληροφορίες για σπουδές

ΑΡΧΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

- Μαθητές σχολείων Μέσης Παιδείας
- Καθηγητές Καθοδήγησης
- Στρατιώτες
- Νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας
- Άνεργοι που αναζητούν εργασία
- Οργανωμένα σύνολα
- Φοιτητές που επιθυμούν να συνεχίσουν την ακαδημαϊκή τους μόρφωση
- Αδρανείς ομάδες που ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

- Μαθητές κυρίως των τελευταίων τάξεων σχολείων Μέσης Παιδείας
- Άνεργοι που αναζητούν εργασία
- Εργαζόμενοι που αναζητούν καλύτερη εργασία
- Άτομα που ενδιαφέρονται να συνεχίσουν την ακαδημαϊκή τους μόρφωση.

2.2. Παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη και τα κρίσιμα στάδια αποφάσεων των νέων για επιλογή επαγγέλματος και επαγγελματική αποκατάσταση

Η προετοιμασία των νέων για επιλογή επαγγέλματος, η απόκτηση επαγγέλματος και η ένταξη τους στην αγορά εργασίας, συνδέεται άμεσα και επηρεάζεται καθοριστικά από τις κοινωνικές αντιλήψεις και αξίες που επικρατούν. Η επαγγελματική ανάπτυξη των ατόμων, σύμφωνα με τις εξελικτικές θεωρίες, είναι μια συνεχής διαδικασία που αρχίζει από την παιδική ηλικία και αφού περάσει μέσα από διάφορα μεταβατικά στάδια ολοκληρώνεται με την επαγγελματική αποκατάσταση. Γι' αυτό στη συνέχεια θα αναλυθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη καθώς και τα κρίσιμα μεταβατικά στάδια.

Παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη

Η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου επηρεάζεται καθοριστικά από ένα συνδυασμό παραγόντων που δρουν και διαμορφώνουν τις αποφάσεις του. Οι παράγοντες αυτοί, οι οποίοι φαίνονται στο Σχεδιάγραμμα 3, μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- τους ατομικούς παράγοντες, και
- τους εξωατομικούς.

Αναλύοντας αρχικά την *πρώτη κατηγορία παραγόντων*, δηλαδή τους *ατομικούς*, φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 3 ότι αυτοί διαχωρίζονται σε δύο υποκατηγορίες παραγόντων:

- στους κληρονομικούς/βιολογικούς, και
- στους επίκτητους παράγοντες.

Στους κληρονομικούς/βιολογικούς παράγοντες αναφέρονται ενδεικτικά η νοητική ικανότητα, οι έμφυτες δεξιότητες, η σωματική διαμόρφωση και άλλα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που ενυπάρχουν στον άνθρωπο με τη γέννηση του. Στους επίκτητους παράγοντες περιλαμβάνονται όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου που μπορούν να διαμορφωθούν άμεσα ή έμμεσα από τον ίδιο ή το περιβάλλον στο οποίο ζει.

Η δεύτερη μεγάλη κατηγορία που επηρεάζει την επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου είναι οι εξωατομικοί παράγοντες, δηλαδή όλοι εκείνοι οι παράγοντες που είναι εξωγενείς προς το άτομο επηρεάζουν όμως την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του. Τέτοιοι παράγοντες είναι:

- η οικογένεια,
- το σχολείο,
- η κοινωνία,
- το πνεύμα της εποχής, και
- τα τυχαία περιστατικά.

Στη συνέχεια δεν θα ασχοληθούμε με όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν το άτομο στις επαγγελματικές του επιλογές αλλά θα αναφερθούμε σε συντομία στους γενικά αποδεκτούς ως σημαντικότερους που είναι η οικογένεια, το σχολείο και η κοινωνία.

Η οικογένεια θεωρείται ο σημαντικότερος παράγοντας που επενεργεί στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου, των στάσεων και αντιλήψεων του απέναντι στη ζωή, αλλά και στην επαγγελματική του ανάπτυξη. Τούτο συμβαίνει κυρίως από τους γονείς, οι οποίοι συνήθως παρεμβαίνουν συνειδητά και κατευθύνουν το παιδί τους, μέσω των ευκαιριών που του παρέχουν για σπουδές και εκπαίδευση και των στάσεων και αντιλήψεων που του μεταφέρουν. Ακόμα, παρεμβαίνουν και επηρεάζουν το παιδί και μη συνειδητά, με την οικονομική τους κατάσταση, το επίπεδο μόρφωσής τους, το επάγγελμα που κατέχουν, τον τρόπο ζωής τους, τις αξίες και γενικά το πρότυπο που οι ίδιοι προωθούν, πολλές φορές για ικανοποίηση δικών τους προσδοκιών και επιθυμιών.

Μετά την οικογένεια, ο επόμενος παράγοντας που επηρεάζει καθοριστικά την ανάπτυξη του ατόμου και διαμορφώνει τις επαγγελματικές του επιλογές είναι το σχολείο. Τούτο επιτυγχάνεται μέσω της διδακτέας ύλης, των σχολικών δραστηριοτήτων που οργανώνονται, των αξιών που προωθούνται και των προτύπων που παρέχονται στους μαθητές.

Το άτομο επηρεάζεται επίσης από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, άμεσα ή έμμεσα, αφού αυτό καθορίζει κατευθύνσεις πολιτικής, διαμορφώνει αξίες και στάσεις, καθορίζει το οικονομικό σύστημα και διαμορφώνει το πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο το άτομο θα αναπτυχθεί.

Είναι τελικά παραδεκτό, ότι οι νέοι επηρεάζονται στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές που καλούνται να πραγματοποιήσουν σε διάφορα κρίσιμα στάδια της ζωής τους, περισσότερο από τις στάσεις και τις αντιλήψεις της κοινωνίας στην οποία ζουν, παρά από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις ευκαιρίες για επαγγελματική αποκατάσταση.

Κρίσιμα στάδια αποφάσεων των νέων

Το πρώτο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων για τους νέους μας αποτελεί η συμπλήρωση της 9ετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Τούτο διότι με την αποφοίτηση τους από το Γυμνάσιο καλούνται να αποφασίσουν κατά πόσο θα διακόψουν την εκπαίδευση τους και θα αναζητήσουν εργασία ή θα συνεχίσουν την εκπαίδευση τους στο Λύκειο ή στην Τεχνική ή Επαγγελματική κατεύθυνση.

Αναφορικά με τους νέους που ανήκουν στην ομάδα που διακόπτει την εκπαίδευση μετά την αποφοίτηση από το Γυμνάσιο, έχει προκύψει από τις επαφές που έγιναν στα πλαίσια της μελέτης ότι υπάρχει πρόβλημα μη επαρκούς πληροφόρησης, τόσο για τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης, όσο και για την αγορά εργασίας, τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης στα διάφορα επαγγέλματα, τις κενές θέσεις και γενικά την επαγγελματική αποκατάσταση.

Όσον αφορά τους αποφοίτους Γυμνασίων που συνεχίζουν την εκπαίδευση τους σε σχολεία Μέσης Παιδείας, υπάρχει το θέμα επιλογής εκπαιδευτικής κατεύθυνσης. Οι νέοι στην περίπτωση αυτή έχουν να επιλέξουν ένα από τους συνδυασμούς του Λυκείου Επιλογής Μαθημάτων ή την Τεχνική ή Επαγγελματική κατεύθυνση.

Το δεύτερο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων των νέων είναι ο χρόνος κοντά στην αποφοίτηση τους από τα Σχολεία Μέσης Παιδείας. Από τη μια οι αντιλήψεις της κοινωνίας και από την άλλη οι πιέσεις της οικογένειας οδηγούν τους περισσότερους νέους να επιλέξουν συνέχιση των σπουδών τους σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η αντίληψη ότι η πανεπιστημιακή μόρφωση αποτελεί εχέγγυο για επιτυχή επαγγελματική ένταξη, κοινωνική αναγνώριση και καταξίωση, είναι βαθιά ριζωμένη στις αντιλήψεις της κυπριακής κοινωνίας. Ακόμα, σε αρκετές περιπτώσεις, η επιλογή συνέχισης των σπουδών σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελεί για τους νέους αναβολή της απόφασης για επαγγελματική αναζήτηση για την οποία ακόμη δεν είναι έτοιμοι.

Το τρίτο κρίσιμο στάδιο όπου οι νέοι πρέπει να πάρουν αποφάσεις, είναι με τη συμπλήρωση των σπουδών τους σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι περισσότεροι από αυτούς βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με την πραγματικότητα, χωρίς να γνωρίζουν επαρκώς τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ούτε και κατά πόσο τα προσόντα τους ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της αγοράς.

Οι αντιλήψεις που επικρατούν στην κοινωνία μας, οι πιέσεις που δέχονται οι νέοι κυρίως από το οικογενειακό περιβάλλον ως προς τις επιλογές τους, αλλά πολλές φορές και η ελλιπής πληροφόρηση που έχουν, τους οδηγούν σε αποφάσεις που τις περισσότερες φορές δεν συνδέονται με τις κλίσεις και τις ικανότητες τους. Ακόμα, σε αρκετές περιπτώσεις επηρεασμένοι και πάλι από το οικογενειακό περιβάλλον, επιμένουν να αναζητούν εργασία σε συγκεκριμένα επαγγέλματα στα οποία παρατηρείται περιορισμένη ζήτηση, με κίνδυνο να παραμείνουν άνεργοι για αρκετό καιρό.

Είναι έκδηλο ότι για την παροχή αποτελεσματικής βοήθειας στους νέους στα διάφορα κρίσιμα στάδια αποφάσεων τους, απαιτείται η συνεργιστική συνδρομή όλων εκείνων που καθοριστικά επηρεάζουν την επαγγελματική ανάπτυξη και τις επαγγελματικές επιλογές τους. Προς αυτή την κατεύθυνση σημαντικός είναι ο ρόλος των αρμοδίων Υπηρεσιών παροχής Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Γι' αυτό, είναι σημαντικό να ενδυναμωθεί και να αναπτυχθεί μια πιο αποτελεσματική σχέση μεταξύ όλων των Υπηρεσιών παροχής Επαγγελματικού Προσανατολισμού στηριζόμενη στις αρχές της συνέργειας και της συμπληρωματικότητας. Με αυτό τον τρόπο θα παρέχεται πιο αποτελεσματική βοήθεια στους νέους για πιο ρεαλιστικές επιλογές σε θέματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής αποκατάστασης.

2.3. Εκπαιδευτικό Σύστημα και Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Το εκπαιδευτικό σύστημα

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Κύπρο, όπως εξάλλου και των περισσότερων χωρών, περιλαμβάνει πέρα από την προσχολική εκπαίδευση, τρία επίπεδα εκπαίδευσης:

- τη Δημοτική ή Πρωτοβάθμια,
- τη Μέση Εκπαίδευση ή Δευτεροβάθμια,
- την Ανώτερη και Ανώτατη ή Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Σε σχέση με τα παρεχόμενα τρία επίπεδα δημόσιας εκπαίδευσης επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Η Δημοτική Εκπαίδευση διαρκεί έξη χρόνια και η φοίτηση είναι υποχρεωτική.

Η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αποτελείται βασικά από δύο κύκλους σπουδών:

- στον πρώτο κύκλο σπουδών περιλαμβάνεται το Γυμνάσιο και η φοίτηση είναι τριετής,
- στο δεύτερο κύκλο σπουδών περιλαμβάνεται το Λύκειο, η Τεχνική και η Επαγγελματική κατεύθυνση. Η φοίτηση είναι τριετής.

Η φοίτηση στο Γυμνάσιο μαζί με τη φοίτηση στο Δημοτικό αποτελούν την υποχρεωτική 9ετή εκπαίδευση στην Κύπρο. Οι απόφοιτοι του Γυμνασίου μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο δεύτερο κύκλο Μέσης Εκπαίδευσης και να φοιτήσουν σε ένα από τους συνδυασμούς των Λυκείων Επιλογής Μαθημάτων (ΛΕΜ) είτε στην Τεχνική ή την Επαγγελματική κατεύθυνση.

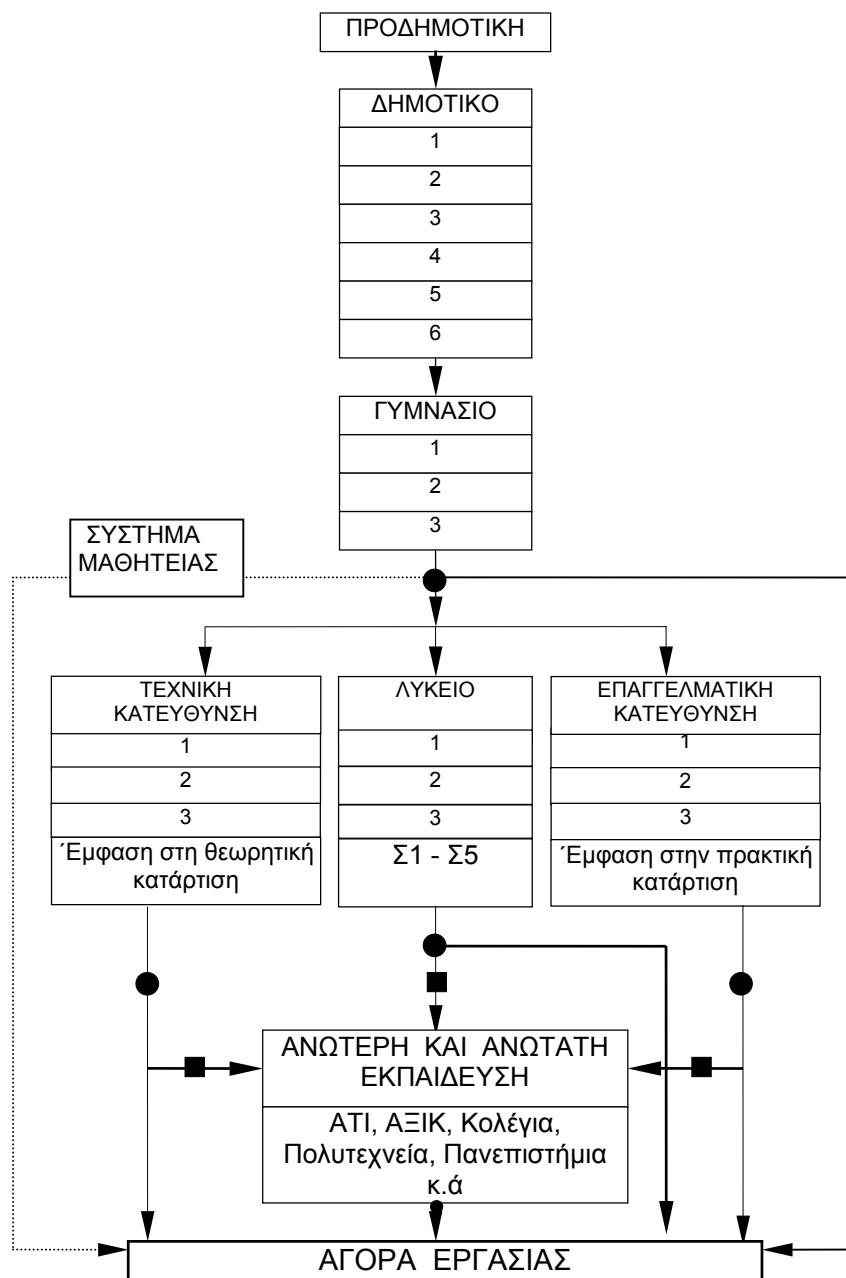
Πρόσθετα, από τη σχολική χρονιά 1995-96, άρχισε να λειτουργεί πειραματικά σε πολύ μικρό αριθμό σχολείων, ένας νέος τύπος Λυκείου, το Ενιαίο Λύκειο. Σ' αυτό ενοποιούνται η Μέση Γενική με τη Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση. Η όλη φιλοσοφία του Ενιαίου Λυκείου συνάδει με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις, ιδιαίτερα τις Ευρωπαϊκές για σύνδεση του σχολείου με τη ζωή.

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιλαμβάνει όλα τα Ανώτερα και Ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Για εισδοχή στα ιδρύματα αυτά οι μαθητές/μαθήτριες συμμετέχουν σε γενικές εισαγωγικές εξετάσεις.

Μια άλλη μορφή εξειδικευμένης εκπαίδευσης είναι αυτή που παρέχεται από το *Σύστημα Μαθητείας*. Το Σύστημα Μαθητείας παρέχει εκπαίδευση κυρίως σε αποφοίτους Γυμνασίου και περιλαμβάνει θεωρητική εκπαίδευση στις Τεχνικές Σχολές και πρακτική κατάρτιση στις επιχειρήσεις.

Στο Σχεδιάγραμμα 4 φαίνεται παραστατικά η δομή της δημόσιας εκπαίδευσης στον τόπο μας.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
ΔΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

- 1,2,3 : Χρόνια φοίτησης
- : Απολυτήριο
- : Εισαγωγικές εξετάσεις
- Σ1-Σ5: Εκπαιδευτικές κατευθύνσεις

Η Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Στα κρίσιμα μεταβατικά στάδια, όπου οι νέοι καλούνται να επιλέξουν εκπαιδευτικές κατευθύνσεις και να πάρουν αποφάσεις που θα επηρεάσουν και θα προδιαγράψουν τη μελλοντική επαγγελματική και κοινωνική τους πορεία, βρίσκουν άμεση βοήθεια και συμπαράσταση από την Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΥΚΕΠ) του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Οι μαθητές εξυπηρετούνται τόσο από τα κεντρικά γραφεία της Υπηρεσίας Καθοδήγησης όσο και από ειδικά γραφεία της που λειτουργούν στα σχολεία.

Η ΥΚΕΠ διοικείται από τον Προϊστάμενο ΥΚΕΠ που είναι Πρώτος Λειτουργός Εκπαίδευσης. Η Υπηρεσία το 1996 στελεχώνεται με 55 Καθηγητές Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, από τους οποίους οι τρεις έχουν θέση Βοηθού Διευθυντή, και με 23 καθηγητές άλλων ειδικοτήτων που εκτελούν με μερική απασχόληση καθήκοντα Καθηγητή Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Από τους 55 Καθηγητές Καθοδήγησης οι 6 υπηρετούν στα κεντρικά γραφεία. Η Υπηρεσία φιλοδοξεί μέσα στα προσεχή 2-3 χρόνια να απασχολεί μόνο προσοντούχους Καθηγητές Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Διοικητικά η ΥΚΕΠ υπάγεται στο Διευθυντή Μέσης Εκπαίδευσης. Το έργο της είναι ρόλος υποστήριξης, συντονισμού, εποπτείας, παραγωγής πληροφοριακού υλικού και διάθεσης δοκιμίων αυτογνωσίας σε μαθητές Μέσης Εκπαίδευσης. Τα δοκίμια αυτογνωσίας δίνονται μόνο σε μαθητές Λυκείων με στόχο την επισήμανση ικανοτήτων, κλίσεων και επαγγελματικών ενδιαφερόντων.

Μέχρι το 1991 τα Γραφεία Καθοδήγησης ήταν στελεχωμένα με καθηγητές διαφόρων ειδικοτήτων, κυρίως όμως φιλολόγους και θεολόγους, οι οποίοι ασκούσαν το έργο της καθοδήγησης παράλληλα με το διδακτικό τους έργο. Για την επιλογή των συμβούλων-καθηγητών, λαμβανόταν υπόψη η προσωπικότητα τους, οι ευρύτερες γνώσεις σε θέματα ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, άμεσης επικοινωνίας με τους μαθητές και κυρίως το ειλικρινές ενδιαφέρον τους για τους νέους και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Σταθμός στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στη Μέση Εκπαίδευση ήταν η σχολική χρονιά 1991/92 με τη δημιουργία της ειδικότητας του Καθηγητή Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Από τότε οι νέοι διορισμοί για στελέχωση των Γραφείων

Καθοδήγησης γίνονται με προσοντούχους καθηγητές από την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας.

Για να διορισθεί ένα άτομο Καθηγητής Καθοδήγησης πρέπει, πέρα από το πτυχίο που διαθέτει, το οποίο του παρέχει τη δυνατότητα να διδάξει στη Μέση Εκπαίδευση, να έχει μεταπτυχιακό προσόν που να αποκτήθηκε με τακτική φοίτηση τουλάχιστον ενός έτους σε θέματα Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Κατά κανόνα, οι προσοντούχοι Καθηγητές Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι απαλλαγμένοι διδακτικού έργου, όμως είναι δυνατό, σε μερικές περιπτώσεις, να τους ανατεθεί διδασκαλία 4-5 ωρών μαθήματος σχετικού με το πρώτο πτυχίο που κατέχουν.

Σε κάθε σχολείο υπάρχει Γραφείο Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στελεχωμένο από Καθηγητή Καθοδήγησης. Σε περίπτωση που σε ένα σχολείο δεν υπάρχει διορισμένος Καθηγητής Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, επιλέγεται καθηγητής άλλης ειδικότητας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα Συμβούλου. Η επιλογή γίνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού μετά από εισήγηση του Διευθυντή του Σχολείου προς τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για επιλογή είναι:

- το ενδιαφέρον για Καθοδήγηση και Επαγγελματικό Προσανατολισμό,
- η παρακολούθηση μεταπτυχιακών ή ενδοϋπηρεσιακών μαθημάτων Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού,
- η μεταπτυχιακή εκπαίδευση στα Παιδαγωγικά ή στις Κοινωνικές Επιστήμες,
- η πενταετής τουλάχιστον επιτυχής προϋπηρεσία στην Εκπαίδευση.

Οργάνωση και εφαρμογή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα σχολεία

Ο τρόπος οργάνωσης και εφαρμογής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα σχολεία διαφέρει ανάλογα με τη σχολική τάξη στην οποία απευθύνεται ως εξής:

- Στις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου οι Καθηγητές Καθοδήγησης πραγματοποιούν ενημερωτικές συναντήσεις με τους

μαθητές. Κατά τις συναντήσεις αυτές επεξηγείται στους μαθητές η σημασία και η σπουδαιότητα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη ζωή του ατόμου, προσωπική και επαγγελματική.

- Στην τρίτη τάξη του Γυμνασίου, αφιερώνονται για Επαγγελματικό Προσανατολισμό δεκατέσσερις διδακτικές περίοδοι κατά τμήμα στη διάρκεια του α' εξαμήνου. Την περίοδο αυτή οι μαθητές διδάσκονται το μάθημα της επαγγελματικής αγωγής, έτσι ώστε να βοηθηθούν να εντοπίσουν τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες τους και να πραγματοποιήσουν ορθές επιλογές σχετικά με την κατεύθυνση σπουδών που θα ακολουθήσουν τον επόμενο χρόνο.

Το δεύτερο εξάμηνο του χρόνου, αφιερώνονται συνολικά τρεις περίοδοι κατά τμήμα για το μάθημα της κοινωνικής αγωγής, το οποίο περιλαμβάνει θέματα για την εφηβεία, τις σχέσεις των δύο φύλων και τα ναρκωτικά. Πρόσθετα, τόσο οι γονείς όσο και οι μαθητές, εφοδιάζονται με πληροφοριακό υλικό σχετικά με τους εκπαιδευτικούς κλάδους μετά την τρίτη τάξη του Γυμνασίου, τις επιλογές στο Ενιαίο Λύκειο, τις προοπτικές απασχόλησης στην Κύπρο καθώς και άλλες χρήσιμες πληροφορίες.

- Στο Λύκειο ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός δεν περιλαμβάνεται στο εβδομαδιαίο διδακτικό πρόγραμμα όπως στην περίπτωση των μαθητών της τρίτης τάξης Γυμνασίου. Αντί αυτού, ο κάθε μαθητής έχει την ευχέρεια να συναντηθεί με το Καθηγητή Καθοδήγησης για ατομική συνέντευξη και λήψη πληροφοριών πάνω σε θέματα σπουδών, αγοράς εργασίας και άλλα σχετικά με επαγγελματική αποκατάσταση και σταδιοδρομία. Στους μαθητές διατίθενται πληροφοριακές εκδόσεις που ετοιμάζονται από την Υπηρεσία Καθοδήγησης ή συγκεντρώνονται από άλλες Υπηρεσίες.

Πρόσθετα με τα πιο πάνω, οι Καθηγητές Καθοδήγησης διοργανώνουν για τους μαθητές ή και τους γονείς τους διαλέξεις σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, την Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης και άλλους ειδικούς. Σκοπός των διαλέξεων αυτών είναι η ενημέρωση πάνω σε θέματα αγοράς εργασίας και τις τάσεις που υπάρχουν στις διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες και ειδικότερα σε συγκεκριμένα επαγγέλματα.

Στο Λύκειο εφαρμόζεται και η εβδομάδα εργασίας. Κατά την περίοδο αυτή, οι μαθητές, αφού επιλέξουν κάποιο επάγγελμα, τοποθετούνται από την ειδική Επιτροπή του σχολείου τους σε γραφείο ή βιομηχανία ανάλογα, για να εργαστούν κάτω από πραγματικές συνθήκες εργασίας. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται να γνωρίσουν οι μαθητές από κοντά το επάγγελμα, τους όρους και τις συνθήκες εργασίας, για να υποβοηθηθούν στις μελλοντικές επιλογές σε σχέση με την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Κατά τη διάρκεια της παραμονής τους σε εργασιακούς χώρους εποπτεύονται από τους καθηγητές τους.

Πέρα από τα προαναφερθέντα, η Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού παρέχει πληροφορίες σε οποιοδήποτε άτομο επικοινωνήσει με τα γραφεία της για θέματα σπουδών και επαγγελματικής καθοδήγησης.

2.4. Εργατικό δυναμικό και Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Η ομαλή ένταξη και προσαρμογή του ατόμου στην επαγγελματική ζωή απαιτεί πολλές και συντονισμένες προσπάθειες διαφόρων Υπηρεσιών/Οργανισμών, ιδιαίτερα όμως του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και της Αρχής Βιομηχανικής Κατάρτισης.

Για το θέμα αυτό αρμόδια Υπηρεσία στο Υπουργείο Εργασίας είναι το Τμήμα Εργασίας, το οποίο απευθύνεται τόσο σε νέους, μαθητές και μη, όσο και σε ενήλικες. Οι κύριες δραστηριότητες του Τμήματος Εργασίας καλύπτουν και αφορούν τα ακόλουθα:

- ατομικό προσανατολισμό μέσω συνεντεύξεων,
- ομαδικό προσανατολισμό μέσω διαλέξεων, συζητήσεων και ραδιοφωνικών εκπομπών,
- κυκλοφορία διαφωτιστικού υλικού για γνωριμία των νέων με τον κόσμο της εργασίας.

Μέσα στα πιο πάνω πλαίσια το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δραστηριοποιείται ως εξής:

- Υπεύθυνοι του Τμήματος Εργασίας *επισκέπτονται*, μετά από πρόσκληση, τους μαθητές κυρίως των τελευταίων τάξεων των σχολείων Μέσης Παιδείας και τους ενημερώνουν για τις

προοπτικές απασχόλησης, τις ανάγκες της βιομηχανίας σε εργατικό δυναμικό και τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

- Λειτουργοί των Επαρχιακών Γραφείων Εργασίας ενημερώνουν τους ανέργους για τις συνθήκες της αγοράς εργασίας και τις ευκαιρίες εργοδότησης σε διάφορα επαγγέλματα. Ακόμα γίνεται ενημέρωση των ανέργων για τα προγράμματα της Αρχής Βιομηχανικής Καταρτίσεως και παρέχεται βοήθεια στην εύρεση κατάλληλων υποψηφίων για συμμετοχή σ' αυτά.
- Το Τμήμα Εργασίας *διεξάγει έρευνες και μελέτες* για εντοπισμό ομάδων που δεν έχουν ενταχθεί στην αγορά εργασίας και *βοηθά τους νέους αποφοίτους πανεπιστημίων με ειδικά σχέδια αυτοεργοδότησης*. Ακόμα, καθοδηγεί τα άτομα εκείνα που ενδιαφέρονται να συνεχίσουν την ακαδημαϊκή τους μόρφωση να πραγματοποιήσουν πιο ρεαλιστικές επιλογές. Τα τελευταία χρόνια οι υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχουν ατονήσει λόγω έλλειψης προσωπικού.

Παράλληλα με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως συνεργάζεται με τους Καθηγητές Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Στα πλαίσια αυτά η Αρχή *συνεισφέρει ως εξής:*

- *Διοχετεύει στους Καθηγητές Καθοδήγησης ενημερωτικό υλικό αναφορικά με την αγορά εργασίας, τις ελλείψεις που παρατηρούνται στα διάφορα επαγγέλματα καθώς και άλλες χρήσιμες πληροφορίες που συγκεντρώνονται μέσω ερευνών.*
- *Λειτουργοί της Αρχής επισκέπτονται, μετά από πρόσκληση, σχολεία Μέσης Παιδείας και ενημερώνουν κυρίως τους μαθητές της τρίτης Λυκείου για τις επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας.*

Ενημέρωση γίνεται ενίοτε και στους μαθητές της τρίτης Γυμνασίου, που στοχεύει να τους βοηθήσει να επιλέξουν κατάλληλη εκπαιδευτική κατεύθυνση αφού λάβουν υπόψη τις ικανότητες και τις κλίσεις τους καθώς και τις προοπτικές απασχόλησης.

Στους μαθητές της τρίτης Λυκείου, η ενημέρωση, πέρα από τα στοιχεία για την αγορά εργασίας και τις προοπτικές απασχόλησης, αφορά συγκεκριμένες πληροφορίες για ελλείψεις της οικονομίας σε ανθρώπινο δυναμικό κατά το χρόνο μετά την αποφοίτηση τους, τους όρους και τις συνθήκες εργοδότησης διαφόρων επαγγελματιών καθώς και τις προοπτικές ανέλιξης στα διάφορα επαγγέλματα.

Παρά το γεγονός ότι οι προβλέψεις που γίνονται από την Αρχή σχετικά με τις ανάγκες της οικονομίας σε ανθρώπινο δυναμικό είναι λόγω αντικειμενικών δυσκολιών βραχυχρόνιες, εντούτοις, παρακολουθώντας τις προβλέψεις για σειρά ετών εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα για τις τάσεις των διαφόρων επαγγελμάτων.

Όσον αφορά στον εξωσχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, η Αρχή πραγματοποιεί επισκέψεις σε στρατόπεδα για ενημέρωση των στρατιωτών, ιδιαίτερα εκείνων που πρόκειται σύντομα να αποστρατευτούν. Η ενημέρωση αφορά τόσο στην αγορά εργασίας και στις προβλέψεις της Αρχής αλλά και στα προγράμματα κατάρτισης που θα εφαρμοστούν. Για τη συνεισφορά της Αρχής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, η οποία γενικά έχει χαρακτήρα υποβοηθητικό και υποστηρικτικό παρά εκτελεστικό και αναπτύσσεται κυρίως σε δευτεροβάθμιο επίπεδο με τα συνεπακόλουθα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στο τέταρτο κεφάλαιο.

3. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται η λειτουργία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ομάδες πληθυσμού που βοηθούνται και οι Οργανισμοί που εμπλέκονται. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στις περιπτώσεις της Ελλάδας και της Ιρλανδίας που είναι χώρες των οποίων τα χαρακτηριστικά προσομοιάζουν με της Κύπρου.

3.1. Ιστορικό πολιτικών αποφάσεων για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Κοινότητα από τα πρώτα χρόνια της δημιουργίας της συμπεριέλαβε τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στις γενικές αρχές της κοινής πολιτικής των κρατών-μελών για την επαγγελματική κατάρτιση. Η τρίτη γενική αρχή, της κοινής πολιτικής που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τον Απρίλη του 1963, περιέχει την πρόνοια για πληροφόρηση, καθοδήγηση και Επαγγελματικό Προσανατολισμό για τους νέους και τους ενήλικες¹.

Η αρχή αυτή, ήταν η κινητήρια δύναμη πίσω από τις ενέργειες της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Commission of the European Communities) και η βάση στην οποία υιοθετήθηκε η εισήγηση που καλεί όλα τα κράτη-μέλη να προωθούν τις δραστηριότητες του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Επίσης τα καλεί να προσαρμόζουν τις σχετικές δομές ώστε να διασφαλισθεί η συνέχεια των ενεργειών και να ενδυναμωθεί η συνεργασία μέσα στην Κοινότητα.

Το 1987, δύο αποφάσεις των οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έθεσαν τις βάσεις για *ανανεωμένη Κοινοτική πρωτοβουλία στο πεδίο της καθοδήγησης*.

Πρώτο, η απόφαση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1.12.1987) που υιοθέτησε το πρόγραμμα PETRA (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3), συμπεριέλαβε τους στόχους "για ενθάρρυνση καλύτερης αξιοποίησης των ευκαιριών που προέρχονται από μια περισσότερο πολύπλευρη διαδικασία επαγγελματικής καθοδήγησης και υποστήριξης για

---

¹ Council of the European Communities, Decision of 20.04.63, on general principles for a common vocational training policy.

εκείνους που καταρτίζονται και για το συντονισμό δραστηριοτήτων ώστε να διατηρείται η αδιάλειπτη λειτουργία της."

Δεύτερο, η απόφαση της 15.12.1987 που σχετίζεται με μέτρα για αναχαίτιση της μακρόχρονης ανεργίας. Στην απόφαση αυτή διατυπώνεται ότι τα μέτρα πρέπει να περιλαμβάνουν καθοδήγηση με σκοπό να εντοπιστούν ατομικά προβλήματα και ικανότητες και να δοθούν κίνητρα, ιδιαίτερα για εκείνους που βρίσκονται σε κίνδυνο να γίνουν μακροχρόνια άνεργοι. Τέτοια καθοδήγηση πρέπει να παρέχεται σε τακτικά χρονικά διαστήματα, να έχει συγκεκριμένη δομή και να δίνει έμφαση σε μέτρα παρακολούθησης αποτελεσμάτων (follow-up).

Τη δεκαετία του 1990, η θέση της Επιτροπής πάνω στο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού έγινε περισσότερο συγκεκριμένη. Με την "Κοινή Έγερση" πάνω στο θέμα της μετάβασης των νέων από το σχολείο στην ενηλικίωση και στην εργασία" που ήταν το αποτέλεσμα συζητήσεων που έγιναν στον "Κοινωνικό Διάλογο"², τονίστηκε στις 6 Νοεμβρίου 1990³, η σημασία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής καθοδήγησης. Η καθοδήγηση αυτή επηρεάζει όλες τις σφαίρες παρέμβασης, από τη δομή/οργάνωση των υπηρεσιών και τον επαγγελματισμό των καθοδηγητών μέχρι τις εξειδικευμένες δραστηριότητες στο πεδίο της κατάρτισης και τοποθέτησης των νέων σε εργασία με ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση ή/και σύστημα μαθητείας.

Η "Κοινή Έγερση" των κρατών-μελών αναφέρθηκε στην ανάγκη να οργανωθεί ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός ως μια συνεχής διαδικασία που να παρέχει στους νέους όχι μόνο πληροφορίες, αλλά επίσης πρακτική εμπειρία σε ένα περιβάλλον εργασίας. Τονίστηκε δε η ανάγκη για στενή συνεργασία μεταξύ των διαφόρων Υπηρεσιών, όπως:

- Υπηρεσίες καθοδήγησης,
- Εκπαιδευτές προγραμμάτων κατάρτισης,
- Γραφεία απασχόλησης/εργασίας,
- Εργοδοτικοί σύνδεσμοι, και
- Συντεχνίες

---

² Μόνιμο όργανο με συμβουλευτικό χαρακτήρα μεταξύ των αντιπροσώπων των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Εταίρων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

³ Commission of the European Communities, "Joint opinion on the transition from school to working life" of 6.11.90 - European Social Dialogue.

Επίσης, τονίστηκε η ανάγκη όπως οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού έχουν κατάλληλη κατάρτιση και αναγνώριση.

Πέρα από τη συζήτηση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, η καθοδήγηση απέκτησε μεγαλύτερη σημασία με την Απόφαση του Συμβουλίου που αφορούσε τη δεύτερη φάση του προγράμματος PETRA στις 22 Ιουλίου 1991⁴. Πράγματι, για πρώτη φορά η καθοδήγηση έγινε ένας συγκεκριμένος στόχος σ' ένα πρόγραμμα της Κοινότητας.

Στο άρθρο 1.2(ε) της πιο πάνω απόφασης διατυπώνεται καθαρά ότι το πρόγραμμα PETRA είναι επίσης σχεδιασμένο "να προωθήσει τη συνεργασία στη σφαίρα της επαγγελματικής πληροφόρησης και καθοδήγησης". Στη δεύτερη φάση του PETRA (1992-1994) η επαγγελματική καθοδήγηση έγινε αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής σε Κοινοτικό επίπεδο, με την εφαρμογή διαφόρων κινήτρων από την Επιτροπή.

Με πρωτοβουλίες του PETRA δημιουργήθηκε ένα *Ευρωπαϊκό Δίκτυο από Εθνικά Κέντρα Καθοδήγησης/Επαγγελματικού Προσανατολισμού* για παροχή πληροφοριών για ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης και έγιναν διάφορα έργα για να υποβοηθηθούν τα εθνικά κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε σχέση με:

- διασύνδεση των βάσεων πληροφοριών που υπάρχουν σήμερα,
- διεύρυνση της συμμετοχής των επιχειρήσεων και των κοινοτικών εταίρων στις δραστηριότητες καθοδήγησης,
- συνεργασία των διαφόρων κρατών για την επίτευξη μεγαλύτερης ποιότητας,
- κατάρτιση των συμβούλων.

Σήμερα οι βασικές αρχές και δραστηριότητες που περιέχονταν στο PETRA αποτελούν δραστηριότητες που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα *Leonardo da Vinci*. Στο κοινό πλαίσιο στόχων του Leonardo αναφέρεται ότι θα υπάρχει *προαγωγή της ανάπτυξης των μηχανισμών Επαγγελματικού Προσανατολισμού ώστε να παρέχεται η*

---

⁴ Council Decisions of 22 July 1991 amending Decision 87/569/EEC concerning an action programme for the vocational training of young people and their preparation for adult and working life (PETRA) (91/387/EEC).

δυνατότητα για Επαγγελματικό Προσανατολισμό ποιότητας στον καθένα σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Επαγγελματική πρακτική του Προσανατολισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι μελέτες και οι έρευνες που αφορούν τη σύγχρονη νεολαία στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποστηρίζουν ότι οι συνθήκες στη ζωή των νέων, όταν περνούν τη μεταβατική περίοδο προς την ενηλικίωση, διέρχονται σημαντική αλλαγή. Η φάση της νεότητας έχει μεγαλώσει τώρα σε διάρκεια, η αξία των υλικών αγαθών για πολλούς νέους έχει υποβαθμιστεί σε απόλυτους ή σχετικούς όρους, οι αξίες και ο τρόπος ζωής έχει αλλάξει. Ταυτόχρονα η κοινωνικοοικονομική αλλαγή στην Ευρώπη δημιουργεί νέες δομές ευκαιριών και ζήτησης στην αγορά εργασίας ενώ έχουν αυξηθεί οι κοινωνικές ανισότητες και έγιναν περισσότερο σύνθετες.

Επειδή όλοι οι άνθρωποι της Κοινότητας, επηρεάζονται από τις αλλαγές που επισυμβαίνουν στις κοινωνίες και οικονομίες της Κοινότητας, γι' αυτό συνεχώς δημιουργείται *ανάγκη για αναθεώρηση των προσεγγίσεων αλλά και της πρακτικής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού*. Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός σήμερα αντιμετωπίζει αυξανόμενες και μεταβαλλόμενες απαιτήσεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ειδικές εκθέσεις/μελέτες που αφορούν στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνούν ότι η επαγγελματική πρακτική του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρέπει να κινηθεί ως προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

- Η ανταπόκριση στη ζήτηση του πελάτη να περιλαμβάνει στρατηγικές παροχής υπηρεσιών, ανάλογα με την ανάγκη και όχι με προσχεδιασμένη δράση.
- Υιοθέτηση νέων μεθόδων Επαγγελματικού Προσανατολισμού οι οποίες να είναι προληπτικές και εμπειρικές (proactive and experiential) και που αναμένεται να έχουν μεγαλύτερο αποτέλεσμα παρά οι παραδοσιακές που είναι παθητικές (reactive).
- Η διαδικασία μάθησης, που είναι αναπόσπαστο μέρος του Επαγγελματικού Προσανατολισμού σαν αμοιβαία δραστηριότητα μεταξύ του συμβούλου και του "πελάτη", θα πρέπει να δώσει περισσότερη έμφαση στο δραστήριο και ανεξάρτητο άτομο που θέλει να επωφεληθεί από τις υπηρεσίες του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Δηλαδή, οι νέοι θα πρέπει να καθοδηγούνται έτσι ώστε να μην γίνονται παθη-

τικοί και εξαρτώμενοι πάνω στις προσφερόμενες πληροφορίες από τους συμβούλους, αλλά να χρησιμοποιούν πέραν από τις τυποποιημένες πιο αποτελεσματικές πηγές πληροφόρησης. Με την προσέγγιση αυτή θα υπάρξει αμοιβαία πληροφόρηση και οι σύμβουλοι θα μπορούν εξίσου να επωφεληθούν από τους ίδιους τους πελάτες τους.

- Τέλος, το φάσμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρέπει να διευρυνθεί ξεφεύγοντας από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα της οποίας ο λόγος ύπαρξης και ο σκοπός περιορίζονται στα πεδία της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της απασχόλησης και να επεκταθεί σε μια γενική δραστηριότητα η οποία ολοκληρώνει τα πεδία αυτά μέσα σε προσωπικά και κοινωνικά πλαίσια. *Αυτό συνεπάγεται την ανάπτυξη μιας διασύνδεσης και συνεργασίας σε μια σειρά προσωπικών, κοινωνικών και επαγγελματικών υπηρεσιών που προσφέρονται στους ανθρώπους.*

3.2. Ομάδες-στόχοι του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση απευθύνονται και εξυπηρετούν όλες τις ομάδες πληθυσμού. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι σχεδόν σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός ξεκινά πολύ νωρίς στη ζωή του ατόμου, από το δημοτικό σχολείο, εκτείνεται μέχρι το πανεπιστήμιο και φθάνει πέρα από αυτό σε όλα τα άτομα που επιδιώκουν επαγγελματική αποκατάσταση, ανεξάρτητα από το επίπεδο μόρφωσής τους. Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στις χώρες αυτές βοηθά τα άτομα σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής τους και σταματά μόνο όταν αυτά αποσυρθούν από την ενεργό επαγγελματική δράση.

Οι ομάδες πληθυσμού στις οποίες απευθύνονται οι Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον Ευρωπαϊκό χώρο είναι οι ακόλουθες:

- μαθητές Δημοτικού Σχολείου,
- μαθητές σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνασίων-Λυκείων),
- φοιτητές Ανωτέρων και Ανωτάτων Σχολών (Κολεγίων-Πανεπιστημίων),

- νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας,
- μακροχρόνια άνεργοι,
- άνεργοι μεγάλης ηλικίας,
- γυναίκες που επιστρέφουν στην αγορά εργασίας,
- νέοι/νέες που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν μια δική τους επιχείρηση/μονάδα παραγωγής,
- παλιννοστούντες,
- εργαζόμενοι που ενδιαφέρονται να εργαστούν σε άλλη χώρα από τη δική τους στην Ενωμένη Ευρώπη.

Όμως, πέρα από τις πιο πάνω παραδοσιακές ομάδες, τις Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης απασχολούν ιδιαίτερα οι ακόλουθες ειδικές ομάδες που θεωρούνται κύριοι στόχοι του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στις χώρες αυτές:

- τα άτομα που ζουν σε περιοχές που αντιμετωπίζουν οικονομική κρίση και ύφεση,
- τα άτομα που βρίσκονται σε κοινωνική και οικονομική περιθωριοποίηση μεγάλου βαθμού,
- οι "συνηθισμένοι νέοι" που βρίσκονται στο στάδιο της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία,
- οι νέες γυναίκες που έχουν διαφορετικά επίπεδα προσόντων ή βρίσκονται σε κοινωνικά μειονεκτικές καταστάσεις,
- η "προβληματική νεολαία" (άστεγοι, απορριφθέντες, άνεργοι),
- η ομάδα εκείνων που μετακινούνται από οικονομικά κίνητρα είτε εντός της ίδιας χώρας κατά την εξέλιξη της αστικοποίησης είτε εκτός της χώρας με τη μετανάστευση,
- οι νέοι εργαζόμενοι που φιλοδοξούν για μια καλύτερη απασχόληση.

Το ανθρώπινο δυναμικό κάθε χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση διακρίνεται βέβαια από διαφορετικά χαρακτηριστικά και επηρεάζεται από διαφορετικούς παράγοντες που θεωρούνται καθοριστικοί στην επαγγελματική αποκατάσταση. Γι' αυτό, σε κάθε χώρα δίδεται διαφορετική βαρύτητα σε κάθε μια από τις πιο πάνω ομάδες.

3.3. Οργανισμοί και Δίκτυα Υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ανεργίας γι' αυτό και καταβάλλουν έντονη προσπάθεια να συμβουλεύουν και να προσανατολίζουν τους νέους στα επαγγέλματα εκείνα που έχουν μεγαλύτερη ζήτηση ώστε να τους βοηθούν να εξασφαλίζουν εργασία. Γι' αυτό, δημιουργούνται πολλά γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού κοντά ή μέσα στα σχολεία, κοντά στο χώρο εργασίας, σε κοινότητες/δήμους και οπουδήποτε χρειάζεται για να είναι κοντά στα ενδιαφερόμενα άτομα.

Το προσωπικό των γραφείων αυτών, είναι κατάλληλα καταρτισμένο και ακαδημαϊκά προσοντούχο. Ανάλογα δε με την εργασία που αναλαμβάνει το κάθε άτομο έχει και τα ανάλογα προσόντα. Όλοι οι υπάλληλοι που έρχονται σε επαφή με το κοινό/πελάτες πρέπει να είναι καλά καταρτισμένοι σε θέματα Ψυχολογίας, Καθοδήγησης Ενηλίκων και Συμβουλευτικής. Επίσης πρέπει να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν "την εξυπηρέτηση του πελάτη", αλλά παράλληλα να είναι πολύ καλοί γνώστες της αγοράς εργασίας, των περιεχομένων των επαγγελμάτων, των εκπαιδευτικών κλάδων, των κλάδων σπουδών, των προγραμμάτων κατάρτισης, των συνθηκών και όρων εργασίας.

Λόγω της σημασίας της ορθής, λεπτομερούς και έγκαιρης πληροφόρησης στο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, είναι απαραίτητη η χρήση και αξιοποίηση του ηλεκτρονικού υπολογιστή ως τράπεζας πληροφοριών. Ήδη στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης χρησιμοποιείται ευρύτατα η τράπεζα πληροφοριών για σκοπούς Επαγγελματικού Προσανατολισμού, η οποία περιέχει στοιχεία/πληροφορίες από όλους τους οργανισμούς που έχουν σχέση με την εκπαίδευση και κατάρτιση. Έτσι, οι υπάλληλοι του Επαγγελματικού Προσανατολισμού διευκολύνονται κατά την καθοδήγηση, παρέχοντας σωστή και γρήγορη ενημέρωση για όλες τις πτυχές που ενδιαφέρουν το κάθε άτομο που αναζητεί εργασία.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει:

- Πληροφόρηση
- Καθοδήγηση
- Συμβουλευτική
- Αξιολόγηση ικανοτήτων/δεξιοτήτων/συμπεριφοράς
- Εξεύρεση απασχόλησης

- Ανάπτυξη/Κατάρτιση

Τα Υπουργεία Παιδείας είναι ο βασικός φορέας που είναι υπεύθυνος για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό των παιδιών και των νέων που φοιτούν στα διάφορα σχολεία/κολέγια. Οι υπηρεσίες αυτές, που δεν περιορίζονται μόνο σε εκπαιδευτική καθοδήγηση, προσφέρονται από προσοντούχο προσωπικό και βρίσκονται εντός και εκτός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (δημοτικό μέχρι πανεπιστήμιο).

Τα Υπουργεία που είναι επιφορτισμένα με τον τομέα Εργασίας/ Απασχόλησης είναι ο βασικός φορέας που είναι υπεύθυνος για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, την εξεύρεση απασχόλησης και την επαγγελματική κατάρτιση των ενηλίκων.

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι δημοτικές αρχές, οι οποίες αναλαμβάνουν πρωτοβουλία για καθοδήγηση και απασχόληση, κυρίως των ατόμων που ζουν στην περιοχή τους και είναι άνεργα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Τέλος, όλοι οι οργανισμοί νεολαίας, οι σύνδεσμοι γυναικών, εργοδοτών, οι συντεχνίες εργοδοτούμενων, τα εμπορικά και τα βιομηχανικά επιμελητήρια, δίνουν μεγάλη σημασία στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και προσφέρουν υπηρεσίες καθοδήγησης για όλους όσους ενδιαφέρονται.

Δίκτυα Υπηρεσιών που έχουν δημιουργηθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Μια σημαντική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν η ίδρυση δικτύων κέντρων πληροφόρησης σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κέντρων Πληροφόρησης σε θέματα καθοδήγησης (εκπαίδευση, κατάρτιση και ευκαιρίες εργασιακής εμπειρίας).
- Δίκτυο κέντρων πληροφόρησης σε θέματα εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (EURYDICE).
- Κοινοτικό Δίκτυο Κέντρων Πληροφοριών για εθνική ακαδημαϊκή αναγνώριση (NARIC).
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP).

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Υπηρεσιών Απασχόλησης (EURES).

Σημαντική πρωτοβουλία θεωρείται η ίδρυση του Δικτύου EURES το οποίο παρέχει πληροφορίες σε θέματα απασχόλησης και κατάρτισης σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Δίκτυο αυτό αποτελείται από συμβούλους-αντιπροσώπους των κρατών-μελών οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι με ηλεκτρονικές βάσεις πληροφοριών και έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνουν και καθοδηγήσουν κάθε ενδιαφερόμενο για τις ευκαιρίες απασχόλησης, τις συνθήκες και όρους εργασίας καθώς και άλλα σχετικά σε όλη την Ενωμένη Ευρώπη.

3.4. Λειτουργία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα

Στο υποκεφάλαιο αυτό περιγράφεται το σύστημα Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα, χώρα η οποία έχει τα πλησιέστερα χαρακτηριστικά και ομοιότητες με τα κυπριακά δεδομένα. Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ελλάδα είναι αρμοδιότητα κυρίως δύο φορέων, του Υπουργείου Πολιτισμού, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) και του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Το ΥΠΕΠΘ είναι αρμόδιο για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό που παρέχεται στους μαθητές και ο ΟΑΕΔ για τον Προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ελλάδα ξεκίνησε αρχικά από το ΥΠΕΠΘ με την εισαγωγή του στα σχολεία πάνω σε περιορισμένη και πειραματική βάση. Γι' αυτό, αρχικά θα αναφερθούμε στο σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό και στη συνέχεια στον Προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ελλάδα

Οι γενικοί στόχοι των υπηρεσιών του σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι η πληροφόρηση των μαθητών για τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες που έχουν, η ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και η προώθηση της επαγγελματικής αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξής τους.

Από το 1985 και μετά, οι υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα σχολεία βελτιώθηκαν και διευρύνθηκαν έτσι ώστε να καλύπτουν μεγαλύτερο φάσμα μαθητών. Σήμερα, οι παρεχόμενες υπηρεσίες, καλύπτουν:

- τους μαθητές της τρίτης τάξης Γυμνασίου,

- την πρώτη και δεύτερη τάξη του Γενικού Λυκείου,
- την πρώτη τάξη των Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων,
- την πρώτη τάξη των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων.

Ο σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός εφαρμόζεται με ομαδική συνεργασία μαθητών, καθηγητών και γονιών, παροχή εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών, με επισκέψεις μαθητών σε χώρους εργασίας και με έκδοση έντυπου υλικού. Ανάλογα με τη σχολική τάξη στην οποία απευθύνεται, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός εμπλουτίζεται με τις απαραίτητες πληροφορίες.

Ο σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ελλάδα είναι οργανωμένος σε τρεις βαθμίδες:

- *Στην πρώτη βαθμίδα είναι η επιτελική ομάδα που εδρεύει στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Η ομάδα αυτή δρα επιτελικά παρέχοντας τις γενικές κατευθύνσεις. Μέσα στις αρμοδιότητες της είναι η ετοιμασία των αναλυτικών προγραμμάτων και των διαφόρων άλλων σχετικών με τον προσανατολισμό εγχειριδίων, η διεξαγωγή μελετών και ερευνών, η αξιολόγηση του θεσμού και η παροχή συμβουλών για παραπέρα βελτιώσεις.*
- *Στη δεύτερη βαθμίδα είναι οι Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Στη βαθμίδα αυτή ο υπεύθυνος του σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού συντονίζει και κατευθύνει τις παρεχόμενες υπηρεσίες σε επίπεδο Νομού.*
- *Στην τρίτη βαθμίδα είναι η ομάδα των καθηγητών στη σχολική τάξη. Στο επίπεδο αυτό ο καθηγητής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού εφαρμόζει το πρόγραμμα που έχει ετοιμαστεί κεντρικά από την επιτελική ομάδα. Δηλαδή ασχολείται με τη μετάδοση πληροφοριών στους μαθητές σε σχέση με το εκπαιδευτικό σύστημα, τις εκπαιδευτικές κατευθύνσεις και τις επιλογές που μπορούν να πραγματοποιήσουν. Επίσης μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με τα διάφορα επαγγέλματα, διοργανώνει διαλέξεις για τους μαθητές ή και τους γονείς τους σχετικά με την αγορά εργασίας. Πρόσθετα, διοργανώνει επισκέψεις μαθητών σε χώρους εργασίας και συζητήσεις με επαγγελματίες.*

Οι λειτουργοί Επαγγελματικού Προσανατολισμού, που είναι τοποθετημένοι στην πρώτη βαθμίδα, έχουν ειδική κατάρτιση και

μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό πάνω σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Επίσης το προσωπικό που ασχολείται στις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης έχει επιμορφωθεί σε ειδικά σεμινάρια στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.

Αντίθετα, στην πλειοψηφία οι καθηγητές που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στη σχολική τάξη δεν έχουν ειδική επιμόρφωση πέρα από τη συμμετοχή τους σε ενδοϋπηρεσιακά σεμινάρια, που σχεδιάστηκαν και οργανώθηκαν γι' αυτούς από την επιτελική ομάδα. Επίσης, οι καθηγητές αυτοί δεν ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό πάνω σε μόνιμη και συνεχή βάση, αλλά εναλλάσσονται με άλλους συναδέλφους, τις πιο πολλές φορές προτού προλάβουν να αποκτήσουν ή να αξιοποιήσουν τις εμπειρίες τους.

Έτσι, αν και η εφαρμογή του θεσμού φαίνεται να είναι τυπικά ομοιόμορφη, αφού κατευθύνεται κεντρικά από μια επιτελική ομάδα, εντούτοις στην ουσία παρουσιάζει μεγάλες ποιοτικές διαφορές. Τούτο διότι, στην εφαρμογή του ο θεσμός επηρεάζεται και εξαρτάται ανάλογα από τη μόρφωση, την κατάρτιση και τις εμπειρίες των καθηγητών που θα διδάξουν.

Εργατικό Δυναμικό και Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ελλάδα

Όπως αναφέρθηκε προηγούμενα, ο ΟΑΕΔ είναι αρμόδιος για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού. Μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του περιλαμβάνονται η επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, η τοποθέτηση των νέων σε εργασία, η ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους, η ενημέρωσή τους για τις δυνατότητες επαγγελματικής κατάρτισης κ.ά. Ειδικότερα, οι υπηρεσίες που παρέχει ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός του ΟΑΕΔ είναι:

- Ατομικές συνεντεύξεις με νέους για να βοηθηθούν να επιλέξουν επάγγελμα.
- Επιλογή υποψηφίων για συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.
- Εφαρμογή προγραμμάτων ομαδικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού που απευθύνονται σε νέους 15-18 ετών που έχουν διακόψει τη γενική εκπαίδευσή τους. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν να τους βοηθήσουν είτε να ενταχθούν σε

κάποιο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή στην αγορά εργασίας.

- Τοποθέτηση ανέργων σε εργασία με τη βοήθεια μικρού αριθμού συμβούλων του ΟΑΕΔ που τοποθετούνται σε Γραφεία Εργασίας καθώς και σε Γραφεία Επαγγελματικής Αποκατάστασης Ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Εφαρμογή προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε συνεργασία με άλλους φορείς όπως φυλακές ανηλίκων, στράτευμα, τοπική αυτοδιοίκηση, με στόχο την κάλυψη των αναγκών Επαγγελματικού Προσανατολισμού ειδικών ομάδων.
- Εκπόνηση πληροφοριακού υλικού όπως επαγγελματικών μονογραφιών, οδηγού σπουδών κ.ά.
- Αξιολόγηση δραστηριοτήτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό ασχολείται και η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Λόγω όμως των περιορισμένων οικονομικών πόρων που διαθέτει η προσφορά της είναι περιορισμένη. Εκεί όμως που συμβάλλει σημαντικά είναι στον τομέα των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης νεολαίας. Χρηματοδοτούμενη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, εφαρμόζει η ίδια ή σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, μεγάλο αριθμό προγραμμάτων κατάρτισης νεολαίας.

Τέλος, κάθε ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει με βάση ειδική νομοθεσία να παρέχει στους φοιτητές πληροφορίες όσον αφορά τις σπουδές τους στο συγκεκριμένο ίδρυμα αλλά και για τη μελλοντική τους σταδιοδρομία. Εντούτοις, οι περισσότεροι φοιτητές συμπληρώνουν την εκπαίδευση τους χωρίς να απολαμβάνουν οποιασδήποτε βοήθειας γεγονός που δυσκολεύει σημαντικά την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

3.5. Λειτουργία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ιρλανδία

Στο υποκεφάλαιο αυτό περιγράφεται η περίπτωση της Ιρλανδίας που είναι μια μικρή χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά έχει ένα ανεπτυγμένο σύστημα καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Στη χώρα αυτή οι περισσότερες Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού βρίσκονται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το Τμήμα Εκπαίδευσης και ειδικότερα η Ψυχολογική Υπηρεσία, που ανήκει σ' αυτό, είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη της καθοδήγησης και των συμβουλευτικών υπηρεσιών στο σχολικό σύστημα. Συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν τις τρεις διαστάσεις καθοδήγησης: την επαγγελματική, την εκπαιδευτική και την προσωπική/κοινωνική. Ο σύμβουλος, που είναι οπωσδήποτε προσοντούχος, συνεργάζεται στενά με το διδακτικό προσωπικό στη διάγνωση των αναγκών για Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού βρίσκονται σε όλα τα σχολεία, Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια και σε όλες τις περιοχές/δήμους/κοινότητες. Στα Πανεπιστήμια/Κολέγια υπάρχουν επίσης προσοντούχοι σύμβουλοι που δίδουν πληροφορίες για περαιτέρω σπουδές, επιλογή σταδιοδρομίας και απασχόληση. Επίσης καταβάλλεται συνεχής προσπάθεια να διατηρούνται στενοί δεσμοί των Πανεπιστημίων με τις επιχειρήσεις.

Παράλληλα, πληροφορίες και συμβουλές Επαγγελματικού Προσανατολισμού παρέχονται:

- Σε όλα τα γραφεία της Αρχής Κατάρτισης και Απασχόλησης (FAS).
- Στα Κέντρα Πληροφοριών για Νέους της FAS.
- Στα Κέντρα Άνεργου Εργατικού Δυναμικού που ανήκουν στην Ιρλανδική Συνομοσπονδία Συντεχνιών Εργαζομένων (Irish Congress of Trade Unions).
- Στα "Area Development Management Companies" που δημιουργήθηκαν από τους κοινωνικούς εταίρους για τους μακροχρόνια ανέργους.

Τέλος, άλλοι Οργανισμοί που παρέχουν υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη χώρα αυτή είναι:

- το Εθνικό Συμβούλιο Επανεξέλιξης Εργατικού Δυναμικού, και
- το Συμβούλιο Εκπαίδευσης, Πρόσληψης και Κατάρτισης για το προσωπικό της Ξενοδοχειακής και Επισιτιστικής Βιομηχανίας.

Η Αρχή Κατάρτισης και Απασχόλησης της Ιρλανδίας

Η Αρχή Κατάρτισης και Απασχόλησης (FAS) διαθέτει προσοντούχο προσωπικό τόσο για την πληροφόρηση των νέων/ανέργων/απασχολούμενων για θέματα κατάρτισης/απασχόλησης όσο και για την εξέταση των υποψηφίων για κατάρτιση.

Επίσης, μέσω των τοπικών γραφείων, η FAS παρέχει μια σειρά υπηρεσιών, που περιλαμβάνει:

- Ένα λεπτομερές αρχείο, πλήρως ενημερωμένο, με τους εγγεγραμμένους ανέργους, τα προσόντα και την πείρα τους.
- Μια βάση δεδομένων που περιέχει μια συνολική εικόνα των ευκαιριών απασχόλησης που είναι διαθέσιμες στην κάθε περιοχή.
- Πρόσβαση σε όλες τις ευκαιρίες της αγοράς εργασίας, που επιχορηγούνται από το Κράτος.
- Μια υπηρεσία "τοποθέτησης" σε συνεννόηση με τους εργοδότες και ανέργους.
- "Κατευθύνσεις Ενηλίκων" που είναι ένα πακέτο ηλεκτρονικού υπολογιστή για θέματα σταδιοδρομίας.
- Μια εκτεταμένη βάση δεδομένων που περιέχει 226 σταδιοδρομίες και αντίστοιχα πληροφοριακά έντυπα σταδιοδρομίας.

Η Αρχή Κατάρτισης και Απασχόλησης δημιούργησε την Τοπική Υπηρεσία Απασχόλησης (Local Employment Service) για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας με την προσφορά υπηρεσιών καθοδήγησης, κατάρτισης, εκπαίδευσης και απασχόλησης μέσω ενός δικτύου Γραφείων Επικοινωνίας και Ενημέρωσης (Contact Points) και Τοπικών Κέντρων Απασχόλησης (Local Employment Centres).

Με τις νέες αυτές υπηρεσίες, στα Γραφεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης, επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη και τακτική ενημέρωση των ανέργων για τις προοπτικές που έχουν για κατάρτιση, εκπαίδευση και απασχόληση. Επίσης, στα Τοπικά Κέντρα Απασχόλησης, *παρέχεται σε ατομική βάση, εντατικός σχεδιασμός σταδιοδρομίας και τοποθέτησης* που περιλαμβάνει:

- καθοδήγηση και συμβουλευτική,
- ειδική διευθέτηση για κατάρτιση,

- συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης, εκπαίδευσης και απόκτησης εργασιακής πείρας.

Έχει αναπτυχθεί συναφώς μια Ιρλανδική παραλλαγή του Βρετανικού συστήματος Cascaid για θέματα καθοδήγησης και σταδιοδρομίας που ονομάζεται "Κατεύθυνση Ενηλίκων". Το σύστημα αυτό αποτελεί ένα ηλεκτρονικό σύστημα μέσω του οποίου γίνεται ατομικός σχεδιασμός και παρακολούθηση σταδιοδρομίας. Δηλαδή ο κάθε ενδιαφερόμενος απευθύνεται στους ειδικούς συμβούλους σχεδιασμού σταδιοδρομίας οι οποίοι αφού τροφοδοτήσουν το σύστημα με στοιχεία του ενδιαφερόμενου μπορούν μέσω των πληροφοριών που θα πάρουν από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή να καθοδηγήσουν και να σχεδιάσουν μαζί με τον ενδιαφερόμενο τη σταδιοδρομία του.

Τέλος, τα κεντρικά γραφεία της FAS παρέχουν υποστήριξη στα Τοπικά Κέντρα Απασχόλησης δίδοντας προτεραιότητα στους μακροχρόνια ανέργους στα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης.

Η παροχή πληροφοριών που να χαρακτηρίζεται από ακρίβεια και να είναι ενημερωμένη με τις τελευταίες εξελίξεις είναι μια μεγάλη πρόκληση. Έτσι, η FAS χρησιμοποιεί ένα δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών που συνδέεται με την κεντρική τράπεζα πληροφοριών. Στην τράπεζα πληροφοριών συλλέγονται πληροφορίες από όλους τους οργανισμούς που συνεργάζονται με τη FAS για θέματα απασχόλησης, κατάρτισης και εκπαίδευσης. Όλες αυτές οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες απ' όλα τα σχετικά τοπικά γραφεία απασχόλησης (LES).

4. Η ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΣΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΚΑΙ Ο ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΡΟΛΟΣ

Παλαιότερα η επαγγελματική αποκατάσταση στην Κύπρο δεν απασχολούσε ιδιαίτερα τους νέους αφού είχαν να επιλέξουν μεταξύ πολύ λίγων επαγγελμάτων και συνήθως ακολουθούσαν εκείνο του πατέρα τους. Τότε το άτομο επέλεγε ένα επάγγελμα και το ασκούσε τις πιο πολλές φορές μέχρι την αφυπηρέτηση. Γι' αυτό, η αναγκαιότητα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και πληροφόρησης, πάνω στα διάφορα επαγγέλματα και στις ανάγκες της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό, ήταν τότε πολύ περιορισμένη ή και ανύπαρκτη.

Με την πάροδο του χρόνου και ιδιαίτερα με την ανάπτυξη της βιομηχανίας και των υπηρεσιών άρχισε να εμφανίζεται και η ανάγκη για πληροφόρηση πάνω στην αγορά εργασίας και στη ζήτηση νέων επαγγελμάτων. Τούτο έγινε ιδιαίτερα αισθητό τα τελευταία χρόνια όπου τα επιτεύγματα της επιστήμης και της τεχνολογίας έχουν επηρεάσει τις οργανωτικές δομές των επιχειρήσεων και έχουν επιφέρει μεταβολές στη δομή της απασχόλησης και στη φύση και το περιεχόμενο των επαγγελμάτων.

Νέες σύγχρονες ειδικότητες εμφανίζονται ενώ παραδοσιακά επαγγέλματα χάνουν την αξία τους και καθίστανται προβληματικά. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα προσωπικό να παραμένει άνεργο ή να υποαπασχολείται σε μια περίοδο όπου οι υφιστάμενες ανάγκες της οικονομίας δεν καλύπτονται από το ντόπιο δυναμικό.

Η ίδρυση της Αρχής ήταν αποτέλεσμα της ανάγκης που δημιουργήθηκε για κεντρικό, συστηματικό και μακρόχρονο προγραμματισμό σε θέματα κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού. Βασικός ρόλος της είναι λοιπόν η δημιουργία προϋποθέσεων για προγραμματισμένη και συστηματική παροχή κατάρτισης στο ανθρώπινο δυναμικό, σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα.

4.1. Η μέχρι σήμερα συμβολή της Αρχής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό

Η Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισεως αναγνωρίζοντας την ανάγκη των ατόμων για πληροφόρηση πάνω στην αγορά εργασίας, προτού πραγματοποιήσουν επιλογές που θα προδιαγράψουν τη μελλοντική τους επαγγελματική αποκατάσταση, έχει ενισχύσει με την ίδρυση της

το θεσμό του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο. Οι ομάδες πληθυσμού που εξυπηρετούνται από την Αρχή και οι δραστηριότητες που εφαρμόζονται μέχρι σήμερα και σχετίζονται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό παρουσιάζονται στις ενότητες που ακολουθούν.

Ομάδες πληθυσμού που εξυπηρετούνται από την Αρχή

Η Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης μέσα από τις εξουσίες που της παρέχει ο Νόμος, να συμβουλεύει το ανθρώπινο δυναμικό σε θέματα απασχόλησης και κατάρτισης, προωθεί τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στις διάφορες ομάδες πληθυσμού. Οι ομάδες οι οποίες μέχρι σήμερα εξυπηρετούνται από την Αρχή είναι οι ακόλουθες:

- Οι μαθητές και μαθήτριες της τρίτης τάξης Λυκείου των κρατικών και ιδιωτικών σχολείων Μέσης Παιδείας.
- Οι στρατιώτες, που βρίσκονται κοντά στη συμπλήρωση της θητείας τους.
- Οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας που επιθυμούν να καταρτισθούν σε ταχύρυθμα προγράμματα της Αρχής και να βρουν αμέσως εργασία.
- Οι άνεργοι που αναζητούν εργασία και απευθύνονται στην Αρχή για να εκπαιδευτούν ή να επανεκπαιδευτούν σε κάποιο επάγγελμα που παρουσιάζει ελλείψεις.
- Το αδρανές γυναικείο εργατικό δυναμικό που ενδιαφέρεται να δραστηριοποιηθεί στην αγορά εργασίας.
- Οι Σύνδεσμοι γονέων και άλλα οργανωμένα σύνολα που απευθύνονται στην Αρχή για πληροφορίες και ενημέρωση.
- Οι Καθηγητές Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας.

Όμως, πέρα από τις πιο πάνω ομάδες που θεωρούνται παραδοσιακές, η Αρχή, λόγω περιορισμένων ανθρωπίνων πόρων αλλά και άλλων δραστηριοτήτων που είχε να εφαρμόσει, δεν ασχολήθηκε συστηματικά με το θέμα της διεύρυνσης των ομάδων στις οποίες απευθύνεται. Γι' αυτό βασική μελλοντική επιδίωξη της στο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρέπει να είναι η συμπερίληψη στις ομάδες-στόχους, νέων ομάδων, οι οποίες παρουσιάζουν

ιδιαιτερότητες και πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής και αντιμετώπισης.

Δραστηριότητες της Αρχής και Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια, ο *Επαγγελματικός Προσανατολισμός αφορά στη συγκέντρωση και μετάδοση αξιόπιστων πληροφοριών και δεδομένων καθώς και στην παροχή συμβουλών σε όλους εκείνους που πρέπει να πάρουν αποφάσεις για τη μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία*. Για να γίνει αυτό κατορθωτό, πρέπει όλοι οι ενδιαφερόμενοι να εφοδιαστούν με πληροφορίες που σχετίζονται με τη σημερινή κατάσταση στην αγορά εργασίας και κυρίως με τις μελλοντικές εξελίξεις.

Μέσα στα πλαίσια αυτά η Αρχή εφαρμόζει τις ακόλουθες δραστηριότητες και συμβάλλει είτε άμεσα είτε έμμεσα στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό:

- Διεξάγει μελέτες και έρευνες και πραγματοποιεί ετήσιες προβλέψεις για τις ανάγκες της οικονομίας σε ανθρώπινο δυναμικό.
- Πραγματοποιεί τομεακές αναλύσεις για εντοπισμό των προβλημάτων και των ιδιαιτεροτήτων κατά τομέα.
- Εντοπίζει και προσπαθεί να ενεργοποιήσει αδρανείς ομάδες εργατικού δυναμικού.
- Διερευνά τις προθέσεις των νέων για σπουδές ή εργασία και αξιολογεί τη μετέπειτα επαγγελματική τους αποκατάσταση.
- Συμβάλλει μέσω του Συστήματος Μαθητείας στην κατάρτιση των νέων ηλικίας άνω των 15 χρονών, οι οποίοι κυρίως διακόπτουν τη φοίτηση τους στο σχολείο μετά την Γ΄ τάξη Γυμνασίου και επιθυμούν να καταρτισθούν σε κάποιο τεχνικό επάγγελμα και να απασχοληθούν στη βιομηχανία.
- Παρέχει θεωρητική και πρακτική κατάρτιση σε νέους αποφοίτους πανεπιστημίων για απόκτηση εργασιακής πείρας και στελέχωση επιχειρήσεων.
- Συμμετέχει με άλλες Υπηρεσίες σε εκστρατείες διαφώτισης των Συμβούλων Καθοδήγησης, των Συνδέσμων Γονέων και άλλων οργανωμένων ομάδων, σχετικά με τις ελλείψεις που παρατηρούνται στην οικονομία σε ανθρώπινο δυναμικό.

- Επισκέπτεται μετά από πρόσκληση σχολεία Μέσης Παιδείας και ενημερώνει τους μαθητές για την κατάσταση στην αγορά εργασίας και τις μελλοντικές εξελίξεις.
- Επισκέπτεται στρατόπεδα και ενημερώνει τους νέους για την κατάσταση στην αγορά εργασίας και τις μελλοντικές εξελίξεις.
- Πραγματοποιεί οργανωμένες προσπάθειες για εξεύρεση και προσέλκυση υποψηφίων σε προγράμματα κατάρτισης νέου εργατικού δυναμικού για κάλυψη αναγκών της οικονομίας που δεν ικανοποιούνται από άλλες πηγές.
- Συνεργάζεται στενά με την Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για την ετοιμασία υλικού έκδοσης Επαγγελματικού Προσανατολισμού για τους μαθητές και μαθήτριες των σχολείων Μέσης Παιδείας.
- Τέλος, ετοιμάζει πληροφοριακό υλικό σχετικά με τα προγράμματα κατάρτισης, τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης σε επαγγέλματα που παρουσιάζουν ελλείψεις, τις προοπτικές απασχόλησης στα διάφορα επαγγέλματα και άλλα σχετικά δεδομένα.

Μέσα στα πλαίσια αυτά ενδεικτικά αναφέρονται για το 1996 οι ακόλουθες δραστηριότητες:

- Η εβδομάδα επισκέψεων σε στρατόπεδα σε όλη την Κύπρο για ενημέρωση των στρατιωτών.
- Η εβδομάδα ενημέρωσης των Συμβούλων Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού με τοπικές συγκεντρώσεις σε όλες τις πόλεις.
- Οι επισκέψεις σε σχολεία Μέσης Παιδείας για ενημέρωση μαθητών και μαθητριών κυρίως της Γ΄ Λυκείου.
- Η συνεργασία με την Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και η ετοιμασία υλικού για το βιβλίο "Προοπτικές Απασχόλησης στην Κύπρο", το οποίο διανέμεται δωρεάν στους μαθητές για σκοπούς ενημέρωσης.

4.2. Αξιολόγηση δραστηριοτήτων της Αρχής σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Στο υποκεφάλαιο αυτό η ανάλυση επικεντρώνεται στις αδυναμίες και τα κενά που εντοπίζονται στις δραστηριότητες της Αρχής οι οποίες σχετίζονται με διαφώτιση, καθοδήγηση και γενικά τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό του ανθρώπινου δυναμικού.

Η συνέχιση και ανάπτυξη του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού προϋποθέτει συνεχή τροφοδότηση και εμπλουτισμό του συστήματος διαφώτισης και καθοδήγησης, με στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες πάνω στις τρέχουσες αλλά κυρίως πάνω στις μελλοντικές εξελίξεις της αγοράς εργασίας.

Η πληροφόρηση των νέων πάνω στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς εργασίας μπορεί να θεωρηθεί απλή διαδικασία διοχέτευσης έτοιμων πληροφοριών, αφού τα σχετικά στατιστικά στοιχεία συγκεντρώνονται και αναλύονται σε εύλογα χρονικά διαστήματα από το Υπουργείο Εργασίας και το Τμήμα Στατιστικής.

Αδυναμίες εντοπίζονται στο μέρος εκείνο της πληροφόρησης των νέων που αφορά προβλέψεις για τις μελλοντικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας ιδιαίτερα τις μακροχρόνιες. Η Αρχή μέχρι σήμερα ασχολήθηκε κυρίως με ετήσιες προβλέψεις των αναγκών της οικονομίας σε πρόσθετο εργατικό δυναμικό. Όμως οι προβλέψεις για να έχουν ουσιαστική σημασία και συμβολή στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό πρέπει να αναφέρονται σε μακροχρόνια περίοδο 5-10 χρόνων. Βασική αδυναμία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχεται από την Αρχή αποτελεί η ελλιπής πληροφόρηση σε σχέση με τις μελλοντικές συνθήκες της αγοράς που οφείλεται στην απουσία μακροχρόνιων προβλέψεων για τις ανάγκες της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό.

Επί του προκειμένου, επισημαίνεται ότι ο μακροχρόνιος προγραμματισμός του εργατικού δυναμικού της Κύπρου δεν αποτελεί εύκολο εγχείρημα καθότι πλειάδα εγγενών παραγόντων, όπως το μικρό μέγεθος της Κυπριακής οικονομίας, το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, η νοοτροπία των Κυπρίων, επηρεάζουν με αβέβαιο τρόπο, αλλά καθοριστικά, τις εκάστοτε διαμορφούμενες πραγματικότητες στην αγορά εργασίας. Ο βαθμός αβεβαιότητας και οι συνεπαγόμενες

δυσκολίες στην όποια καταβληθησόμενη προσπάθεια για μακροχρόνιο προγραμματισμό του ανθρώπινου δυναμικού προσδιορίζονται κατά παράγοντα ως εξής:

- *Το μικρό μέγεθος της Κυπριακής οικονομίας* έχει σαν αποτέλεσμα η ζήτηση εργατικού δυναμικού να ικανοποιείται συνήθως εύκολα και ένα επάγγελμα να γίνεται, με μικρούς μόνο αριθμούς, κεκορεσμένο. Ακόμα μικρός αριθμός ανθρώπων που απασχολούνται σε ένα εξειδικευμένο επάγγελμα δυνατό να καταστούν πλεονάζοντες λόγω αλλαγής της τεχνολογίας και να δημιουργήσουν σχετικά μεγάλο πρόβλημα στην οικονομία.
- *Το μικρό μέγεθος των Κυπριακών επιχειρήσεων* δημιουργεί περιορισμούς και δεν επιτρέπει σε ευρεία κλίμακα απορρόφηση ατόμων με ψηλά ακαδημαϊκά προσόντα και μεγάλη εξειδίκευση. Τούτο διότι, συνήθως μια μικρή επιχείρηση χρειάζεται ανθρώπους με γενική μόρφωση και πολύπλευρες ικανότητες και δεξιότητες για να εκτελούν πολλαπλά καθήκοντα και να καλύπτουν πέρα από τα δικά τους καθήκοντα και εκείνα άλλων θέσεων.
- *Η νοοτροπία των Κυπρίων* απέναντι στην ακαδημαϊκή μόρφωση και η μεγάλη έφεση για σπουδές καθιστούν δύσκολο τον προγραμματισμό του ανθρώπινου δυναμικού. Τις περισσότερες φορές δεν υπάρχει εκ μέρους τους σύνδεση σπουδών με τις ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό.

Όμως πέρα από τα πιο πάνω, *τροχοπέδη στην παροχή ολοκληρωμένου και συστηματικού Προσανατολισμού από την Αρχή αποτελεί η μη ανάπτυξη μέχρι σήμερα ειδικού Σχεδίου για μια πιο οργανωμένη και συστηματική δραστηριοποίηση της σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.*

Σοβαρή αδυναμία αποτελεί η *ευκαιριακή διαφώτιση που γίνεται στις διάφορες ομάδες πληθυσμού.* Με εξαίρεση τις ετήσιες συναντήσεις ενημέρωσης των Καθηγητών Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού των σχολείων Μέσης Παιδείας και περιορισμένο αριθμό επισκέψεων σε σχολεία και στρατόπεδα, *η διαφώτιση γίνεται χωρίς συστηματικό και οργανωμένο τρόπο.* Συνήθως διαφώτιση παρέχεται σε άτομα που από μόνα τους απευθύνονται στην Αρχή και ζητούν πληροφορίες και καθοδήγηση.

Αδυναμία αποτελεί επίσης *η μη συστηματική προσέγγιση και διαφώτιση ειδικών προβληματικών ομάδων πληθυσμού,* όπως είναι τα

άτομα που εγκαταλείπουν το σχολείο, τα άτομα που διακινούνται συνεχώς από ένα επάγγελμα σε άλλο, οι μακροχρόνια άνεργοι, το αδρανές γυναικείο εργατικό δυναμικό κ.ά.

Η μη πλήρης μέχρι σήμερα, σε επαρχιακό επίπεδο, αξιοποίηση της υποδομής άλλων Υπηρεσιών περιορίζει την ευχέρεια της Αρχής στη συνεχή προσέγγιση και διαφώτιση των διαφόρων ομάδων πληθυσμού, ιδιαίτερα εκείνων της υπαίθρου και άλλων απομακρυσμένων περιοχών. Επίσης δεν παρέχεται η δυνατότητα στα άτομα αυτά να επισκεφθούν εύκολα την Αρχή όταν οι ίδιοι κρίνουν ότι έχουν αυτή την ανάγκη.

Η μη ανάπτυξη αποτελεσματικού συστήματος ενημέρωσης με τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε σχέση με συγκεκριμένα στοιχεία για τους ανέργους, όπως η ηλικία, τα προσόντα και η πείρα τους, καθώς και δεδομένα για τις ευκαιρίες απασχόλησης κατά περιοχή και την κατάλληλη αξιοποίηση τους σε συνδυασμό με τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες κατάρτισης, αποτελεί μια πρόσθετη αδυναμία.

Η αδυναμία ανάπτυξης επαρκούς συνεργασίας όλων των Υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Κατάρτισης και Απασχόλησης δεν βοηθά σε σφαιρική προσέγγιση των αναγκών διαφώτισης των νέων.

Τέλος, η μη ανάπτυξη μέχρι σήμερα πλήρους συνεργασίας της Αρχής με άλλους παρόμοιους Οργανισμούς χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν βοηθά στη βελτίωση και ανανέωση του θεσμού. Η ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και απόψεων πάνω σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού πιστεύεται ότι θα διάνοιγε νέους ορίζοντες στα θέματα καθοδήγησης του πληθυσμού και μακροπρόθεσμα θα απάμβλυε τις πιέσεις που δημιουργούνται στην οικονομία από τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού.

4.3. Ο μελλοντικός ρόλος της Αρχής σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Είναι φανερό, μέσα από την ανάλυση που προηγήθηκε, ότι ο ρόλος που έχει να διαδραματίσει η Αρχή είναι και σημαντικός και πολύπλευρος. Μέσα από την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων και τα κενά που έχουν εντοπισθεί στο ρόλο που διαδραματίζει η Αρχή μέχρι σήμερα στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό απορρέει και ο μελλοντικός της ρόλος.

Η Αρχή, σαν ο επιτελικός Οργανισμός στον προγραμματισμό του ανθρώπινου δυναμικού της Κύπρου, πρέπει να δράσει ηγετικά και να

προγραμματίσει την υλοποίηση δραστηριοτήτων έτσι ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι, Υπουργεία, Υπηρεσίες και Οργανισμοί που ασχολούνται με θέματα ανθρώπινου δυναμικού, αλλά κυρίως τα ίδια τα άτομα, να έχουν πληροφορίες και δεδομένα που να τους επιτρέπουν να παίρνουν ορθολογικές αποφάσεις.

Γενικές Στρατηγικές κατευθύνσεις

Μέσα στα πλαίσια αυτά φαίνεται να αποτελεί άμεση ανάγκη η αναβάθμιση της προώθησης του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη βάση ειδικού Σχεδίου. Στο Σχέδιο αυτό πρέπει να δίνεται έμφαση σε μια κατεξοχή δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφορά της Αρχής στα θέματα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, με τα συνεπακόλουθα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Στα πλαίσια αυτά πρέπει να αναληφθεί η προώθηση δραστηριοτήτων διαφώτισης, η επεξεργασία και αξιολόγηση στοιχείων για ενημέρωση ομάδων-στόχων, η επεξεργασία μεθόδων για προσέγγιση νέων ομάδων-στόχων και η διοχέτευση των πληροφοριών στους ανάλογους κατά περίπτωση αποδέκτες.

Μέσα στους άμεσους στόχους θα πρέπει να είναι η *διαμόρφωση στρατηγικού σχεδίου δράσης*, το οποίο να αποτελείται από τρεις δέσμες ενεργειών:

- Μεθόδευση/συστηματοποίηση κυκλοφορίας δεδομένων και πληροφοριών στα θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Μελέτη δεδομένων για τις μελλοντικές κατευθύνσεις της οικονομίας και του εργατικού δυναμικού και ανάπτυξη συστήματος τεκμηρίωσης μακροπρόθεσμων και άλλων πληροφοριών.
- Πιο συστηματική προσέγγιση ομάδων-στόχων, παραδοσιακών και νέων, καθώς και διοργάνωση δραστηριοτήτων και προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Αναλυτικότερα η πρώτη δέσμη του σχεδίου δράσης θα πρέπει να διαλαμβάνει όπως η Αρχή:

- Πρωθήσει τη συστηματοποίηση της ετοιμασίας και διοχέτευσης πληροφοριακού υλικού σχετικά με τα προγράμματα κατάρτισης, τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης σε επαγγέλματα που παρουσιάζουν ελλείψεις, τις προοπτικές απασχόλησης στα διάφορα επαγγέλματα και άλλα σχετικά δεδομένα.
- Προχωρήσει σε αναβάθμιση της συνεργασίας με άλλες Υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού με βασική επιδίωξη την παραγωγή και αξιοποίηση κατάλληλου πληροφοριακού υλικού.

Η δεύτερη δέσμη του σχεδίου δράσης θα πρέπει να διαλαμβάνει όπως η Αρχή:

- Μελετήσει τις μακροχρόνιες ανάγκες της οικονομίας σε ανθρώπινο δυναμικό και με βάση τις υφιστάμενες αλλά και προβλεπόμενες τεχνολογικές αλλαγές να εκτιμήσει μεσοπρόθεσμα (για 5 χρόνια) και μακροπρόθεσμα (5-10 χρόνια) τη μελλοντική προσφορά και ζήτηση εργατικού δυναμικού κατά τομέα.
- Μελετήσει τις προθέσεις των διαφόρων ομάδων πληθυσμού και αφού λάβει υπόψη τις προβλέψεις για τις ανάγκες της οικονομίας, να κατευθύνει τα άτομα σε τομείς της οικονομίας, όπου η προσφορά τους θα μεγιστοποιείται.
- Διερευνήσει τις κοινωνικές και οικογενειακές επιδράσεις πάνω στις προθέσεις και αποφάσεις των ατόμων. Οι επιδράσεις αυτές σε πολλές περιπτώσεις επηρεάζουν τα άτομα σε τέτοιο βαθμό, που δεν τους επιτρέπουν να πάρουν ορθολογιστικές αποφάσεις σε σχέση με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.
- Πρωθήσει τη δημιουργία τράπεζας πληροφοριών στην οποία να καταχωρούνται στοιχεία σε θέματα απασχόλησης, ανεργίας, κατάρτισης και εκπαίδευσης και μιας βάσης δεδομένων με πληροφορίες για τα επαγγέλματα, τα περιεχόμενα, τις συνθήκες απασχόλησης, τους μισθούς, κλπ. Στα δεδομένα αυτά πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι οι ενδιαφερόμενοι.

Η τρίτη δέσμη του Σχεδίου Δράσης θα πρέπει να διαλαμβάνει όπως η Αρχή:

- Καθορίσει τις ομάδες-στόχους στις οποίες θέλει να απευθυνθεί .
- Αναλύσει και αξιολογήσει ξεχωριστά τις ανάγκες της κάθε ομάδας και δημιουργήσει ειδικά προγράμματα διαφώτισης.
- Προσεγγίσει τις διάφορες ομάδες-στόχους συστηματικά και οργανωμένα και να επιδιώξει με διαφώτιση και καθοδήγηση να συγκεράσει τις ανάγκες της οικονομίας με τις φιλοδοξίες τους.
- Διοργανώσει ειδικές δραστηριότητες διαφώτισης όλων εκείνων, ατόμων ή ομάδων, που επιδρούν στους νέους και επηρεάζουν τις επαγγελματικές τους επιλογές. Ιδιαίτερα η Αρχή να προσεγγίσει, κυρίως μέσω άλλων Υπηρεσιών/ Φορέων, τους γονείς και να τους ενημερώσει πάνω στις μελλοντικές εξελίξεις της οικονομίας, γιατί αυτοί αποτελούν τον πιο σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τις επαγγελματικές επιλογές και τη σταδιοδρομία των νέων.
- Προωθήσει πιο στενή συνεργασία με κρατικές Υπηρεσίες που εμπλέκονται σε θέματα προγραμματισμού ανθρώπινου δυναμικού, αφού πρώτα από κοινού καθοριστούν/ οριοθετηθούν/επαναβεβαιωθούν επακριβώς οι αρμοδιότητες κάθε Υπηρεσίας, και να τις ενημερώσει πάνω στις προβλεπόμενες εξελίξεις στην αγορά εργασίας.

Στα πλαίσια των κατευθύνσεων του στρατηγικού σχεδίου δράσης να διαμορφωθεί πενταετές πλάνο δραστηριοτήτων για την περίοδο 1998-2002.

Πενταετές πλάνο δραστηριοτήτων για την περίοδο 1998-2002

Για προώθηση των ευρημάτων της μελέτης κρίνεται άμεση και επιβεβλημένη ανάγκη η κατάσταση πενταετούς πλάνου δραστηριοτήτων. Το πλάνο πρέπει να περιλαμβάνει κατά προτεραιότητα τις ακόλουθες διευθετήσεις/δραστηριότητες:

- Ενημέρωση όλων των αρμοδίων Υπουργείων, Υπηρεσιών, Φορέων Νεολαίας, για τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης και ανταλλαγή απόψεων για σφαιρική κάλυψη των αναγκών

των νέων και ενηλίκων σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

- Διεξαγωγή ειδικών μελετών για εκτίμηση των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αναγκών της οικονομίας σε πρόσθετο εργατικό δυναμικό.
- Ετοιμασία στρατηγικού πλάνου κατάρτισης για ικανοποίηση των μακροχρόνιων αναγκών της οικονομίας και προσπάθεια συγκερασμού των αναγκών κατάρτισης με τις φιλοδοξίες των νέων.
- Καθορισμός νέων και διεύρυνση παραδοσιακών ομάδων-στόχων στους οποίους να απευθυνθεί κυρίως έμμεσα η Αρχή, όπως:
  - * Οι μαθητές/μαθήτριες των τριών πρώτων τάξεων των Γυμνασίων για να βοηθηθούν να διαμορφώσουν απόψεις για την εκπαιδευτική κατεύθυνση που θα ακολουθήσουν μετά την τρίτη τάξη Γυμνασίου
  - * Οι μαθητές/μαθήτριες των δύο πρώτων τάξεων του Λυκείου και των Τεχνικών/Επαγγελματικών Σχολών για να βοηθηθούν να διαμορφώσουν απόψεις σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις της οικονομίας και τη ζήτηση των επαγγελμάτων.
  - * Όλο το φάσμα των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο.
  - * Όλο το φάσμα των νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας αποφοίτων σχολείων, ιδιαίτερα όμως εκείνων που δεν έχουν καμιά ειδίκευση.
  - * Οι προβληματικές ομάδες όπως οι μακροχρόνια άνεργοι και οι άνεργοι μεγάλης ηλικίας.
- Ετοιμασία ενημερωτικού υλικού και διάθεση του στις διάφορες ομάδες-στόχους ανάλογα.
- Συστηματική διαφώτιση των ομάδων-στόχων, παραδοσιακών και νέων, με ιδιαίτερη έμφαση στις προβληματικές.
- Ετοιμασία πλάνου για συστηματική ενημέρωση των μαθητών/μαθητριών της τρίτης τάξης Λυκείου και Τεχνικών Σχολών για τις τάσεις της οικονομίας.

- Συστηματική διαφώτιση ομάδων-κλειδιών που επηρεάζουν τους νέους, όπως:
  - * Καθηγητές Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού
  - * Αξιωματικοί στο στρατό
  - * Υπεύθυνοι Κέντρων Νεότητας
  - * Εργατικοί Λειτουργοί των Επαρχιακών Γραφείων Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
  - * Οργανωμένα σύνολα (συντεχνιακές και εργοδοτικές οργανώσεις, γυναικείες οργανώσεις, σύνδεσμοι γονέων κλπ)
- Εφαρμογή ειδικών επιμορφωτικών προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Καθοδήγησης. Τα προγράμματα να διεξάγονται κατά κανόνα δύο φορές το χρόνο, σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα και να απευθύνονται στις ακόλουθες κατηγορίες ατόμων-στόχων:
  - * άτομα τα οποία αφού ενημερωθούν για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα ενημερώνουν στη συνέχεια άλλες ομάδες πληθυσμού, π.χ. Καθηγητές Καθοδήγησης, Υπεύθυνοι Κέντρων Νεότητας,
  - * άτομα τα οποία αφού ενημερωθούν για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα δηλώνουν ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης, που διοργανώνονται από την Αρχή, για κάλυψη συγκεκριμένων ελλείψεων της οικονομίας.
- Ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ Αρχής και των άλλων Υπηρεσιών, που ασχολούνται με θέματα καθοδήγησης ή και επηρεάζουν τις αποφάσεις και τις επαγγελματικές επιλογές των νέων, όπως:
  - * Υπηρεσίες καθοδήγησης Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
  - * Υπηρεσίες καθοδήγησης Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
  - * Γραφεία απασχόλησης, ιδιωτικά και κρατικά
  - * Ιδρύματα κατάρτισης/εκπαιδευτές κατάρτισης
  - * Εργοδοτικοί σύνδεσμοι και συντεχνίες

- * Φορέας Νεολαίας
  - * Σύνδεσμοι γονέων
  - * Γυναικείες Οργανώσεις
  - * Δημοτικές Αρχές
- Καλύτερη αξιοποίηση από την Αρχή υφιστάμενης υποδομής άλλων Υπηρεσιών, ιδιαίτερα σε επαρχιακό επίπεδο.
  - Δημιουργία ειδικής Τράπεζας πληροφοριών και συνεχής εμπλουτισμός της.
  - Διευθετήσεις για εύκολη πρόσβαση των ενδιαφερομένων ομάδων πληθυσμού στα υπάρχοντα στοιχεία μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή.
  - Ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας της Αρχής με κατάλληλους Οργανισμούς από τον Ευρωπαϊκό χώρο καθώς και σύνδεση της με Ευρωπαϊκές βάσεις πληροφοριών χρήσιμες για θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
  - Κατάρτιση/επιμόρφωση των Λειτουργών που θα ασχοληθούν με δραστηριότητες Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Μέσα από τη μελέτη εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό που παρέχεται στην Κύπρο. Η ορθή αξιολόγηση των συμπερασμάτων από όλους τους ενδιαφερόμενους αναμένεται να βοηθήσει στην καλύτερη και πιο αποτελεσματική αξιοποίηση του θεσμού. Τα κυριότερα συμπεράσματα συνοψίζονται πιο κάτω:

5.1. Συμπεράσματα

Επαύξηση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των Υπηρεσιών παροχής Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Κύπρο παρέχεται κυρίως από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και την Αρχή Βιομηχανικής Καταρτίσεως. Το Υπουργείο Παιδείας ασχολείται κυρίως με τη διαφώτιση και καθοδήγηση των μαθητών ενώ το Υπουργείο Εργασίας με τη διαφώτιση και καθοδήγηση του εργατικού δυναμικού. Η Αρχή με τις μελέτες που διεξάγει, τις πληροφορίες που συγκεντρώνει και τις δραστηριότητες που εφαρμόζει, προωθεί τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό τόσο σε σχολικό όσο και σε εξωσχολικό επίπεδο, με έμφαση σε δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφορά με τα συνεπακόλουθα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. *Άμεση και επιβεβλημένη θεωρείται η ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ των τριών πιο πάνω Υπηρεσιών, στηριγμένη στις αρχές της συνέργειας και της συμπληρωματικότητας, με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχομένων δραστηριοτήτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.*

Ανάγκη για αναβάθμιση του ρόλου της οικογένειας

Οι επαγγελματικές επιλογές των νέων επηρεάζονται καθοριστικά από ένα συνδυασμό παραγόντων που δρουν και διαμορφώνουν τις αποφάσεις τους. Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τους ατομικούς, που ενυπάρχουν στο άτομο με τη γέννηση του ή αποκτώνται μετά από αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος και κληρονομικών καταβολών, και τους εξωατομικούς που είναι εξωγενείς προς το άτομο επηρεάζουν όμως άμεσα ή έμμεσα την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του.

Η οικογένεια είναι ο σημαντικότερος παράγοντας που επενεργεί στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ατόμου και επηρεάζει τις αποφάσεις του και γενικά την κοινωνική και επαγγελματική του ανέλιξη. Οι γονείς παρεμβαίνουν και επηρεάζουν συνειδητά το παιδί με τις ευκαιρίες που του παρέχουν για εκπαίδευση ή μη συνειδητά με τον τρόπο ζωής τους, τη μόρφωση και γενικά τις αξίες και στάσεις που προωθούν. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τη σημασία που πρέπει να δοθεί από τις αρμόδιες Υπηρεσίες στην παραπέρα αξιοποίηση του συμβουλευτικού ρόλου των γονιών με κατάλληλη πληροφόρηση και διαφώτιση.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στον αρχικό Προσανατολισμό των νέων

Από το εργατικό δυναμικό απαιτείται πλέον ψηλό επίπεδο μόρφωσης και δεξιότητας για αύξηση της παραγωγικότητας, μείωση του κόστους παραγωγής και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών προϊόντων. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στον αρχικό Προσανατολισμό των νέων, έτσι ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν εργασία ευκολότερα αλλά και στη συνεχή επιμόρφωση τους για να μπορούν να διατηρήσουν την εργασία που εξασφάλισαν.

Ανάγκη για επικέντρωση των Υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα κρίσιμα στάδια αποφάσεων των νέων

Το πρώτο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων για τους νέους αποτελεί η συμπλήρωση της 9ετούς υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Τούτο διότι με την αποφοίτησή τους πρέπει να επιλέξουν κατά πόσο θα συνεχίσουν την εκπαίδευση τους ή θα τη διακόψουν και θα αναζητήσουν εργασία. Οι νέοι σ' αυτό το στάδιο της ζωής τους δεν τροφοδοτούνται σε ικανοποιητικό βαθμό με πληροφορίες για τις ανάγκες της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό, ιδιαίτερα για τις μελλοντικές εξελίξεις, γεγονός που σε συνάρτηση με τις κλίσεις και επιθυμίες τους δεν τους βοηθά να πραγματοποιήσουν ρεαλιστικές επιλογές σε σχέση με εργασία ή εκπαιδευτική κατεύθυνση που θα ακολουθήσουν.

Το δεύτερο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων των νέων είναι ο χρόνος κοντά στην αποφοίτησή τους από τα σχολεία Μέσης Παιδείας. Από τη μια οι αντιλήψεις της κοινωνίας και από την άλλη οι πιέσεις της οικογένειας οδηγούν τους περισσότερους νέους να επιλέξουν συνέχιση των σπουδών τους σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ακόμα σε αρκετές περιπτώσεις η επιλογή συνέχισης των σπουδών σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελεί για τους νέους αναβολή της απόφασης για επαγγελματική αναζήτηση για την οποία ακόμη δεν είναι έτοιμοι.

Το τρίτο κρίσιμο στάδιο αποφάσεων είναι με τη συμπλήρωση των σπουδών τους σε σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι περισσότεροι νέοι βρίσκονται πλέον αντιμέτωποι με την πραγματικότητα χωρίς να γνωρίζουν τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ούτε και κατά πόσο τα προσόντα τους ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της αγοράς.

Ανάγκη αναβάθμισης της πληροφόρησης των μαθητών και των νέων

Διαπιστώθηκε ότι *υπάρχει ανάγκη αναβάθμισης της πληροφόρησης των μαθητών και των νέων για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και για τις ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης.* Η μη πλήρης πληροφόρηση οφείλεται κυρίως στον περιορισμένο χρόνο που διατίθεται για προσανατολισμό μέσα στο σχολικό σύστημα αλλά και στο μειωμένο ενδιαφέρον των ιδίων των μαθητών, ιδιαίτερα των μικρότερων τάξεων, να απευθυνθούν στους Καθηγητές Καθοδήγησης και να ζητήσουν πληροφορίες. Ακόμα το γεγονός της μη πλήρους πληροφόρησης οφείλεται και σε εξ αντικειμένου δυσκολίες πρόβλεψης των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αναγκών της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό, καθώς και στη μη συστηματική προσέγγιση των νέων από τις Υπηρεσίες που ασχολούνται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Κύπρο.

Ουσιαστική η μέχρι σήμερα συμβολή της Αρχής

Η Αρχή με την ίδρυση της και τις δραστηριότητες που εφαρμόζει έχει συμβάλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση των υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχονται στην Κύπρο. Η μέχρι σήμερα θετική συνεισφορά της Αρχής συνίσταται:

- στην ετοιμασία μελετών,
- στην εφαρμογή δραστηριοτήτων καθοδήγησης και κατάρτισης,
- στη συγκέντρωση και διοχέτευση πληροφοριακού υλικού,
- στη συμβολή της στην ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

Μέσω των μελετών που διεξάγει, και των δραστηριοτήτων καθοδήγησης και κατάρτισης που εφαρμόζει, συμβάλλει στην καλύτερη προετοιμασία και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Πρόσθετα, με την ετοιμασία πληροφοριακού υλικού και τη διοχέτευση στοιχείων σε άτομα ή σε Υπηρεσίες που ασχολούνται με τη διαφώτιση, έχει βελτιώσει και αναβαθμίσει ποιοτικά το περιεχόμενο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Κύπρο.

Επιδέχονται βελτιώσεις οι υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχονται από την Αρχή

Παρά τη θετική συνεισφορά της Αρχής στο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού οι υπηρεσίες που παρέχονται από αυτή παρουσιάζουν δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης σ' ότι αφορά κυρίως:

- Την προώθηση του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πιο οργανωμένα και συστηματικά στη βάση ειδικού Σχεδίου.
- Τη συστηματική προσέγγιση και διαφώτιση των διαφόρων ομάδων πληθυσμού, ιδιαίτερα των προβληματικών, όπως είναι τα άτομα που εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο, οι μακροχρόνια άνεργοι, εκείνοι που διακινούνται συνεχώς από ένα επάγγελμα σε άλλο.
- Τη συγκέντρωση, σε συνεργασία με τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, πάνω σε συστηματική βάση στοιχείων τόσο για τους ανέργους όσο και για τις ευκαιρίες απασχόλησης καθώς και την κατάλληλη αξιοποίηση τους σε συνδυασμό με τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες κατάρτισης.
- Την ανάπτυξη συνεργασίας της Αρχής τόσο με άλλες Υπηρεσίες στην Κύπρο όσο και με Διεθνείς Οργανισμούς, ιδιαίτερα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών πάνω σε θέματα διαφώτισης και καθοδήγησης.
- Την πρόβλεψη των μεσοπρόθεσμων και κυρίως των μακροπρόθεσμων αναγκών της οικονομίας σε εργατικό δυναμικό. Για να έχουν μεγαλύτερη αξία και χρησιμότητα τα στοιχεία για σκοπούς διαφώτισης και προγραμματισμού του ανθρώπινου δυναμικού θα πρέπει να καλύπτουν μια μακροχρόνια περίοδο 5-10 χρόνων. Αν και είναι γνωστές οι δυσκολίες που υπάρχουν για μακροχρόνια πρόβλεψη των αναγκών της οικονομίας, εντούτοις δεν φαίνεται να υπάρχει άλλη επιλογή για την Αρχή για να ανταποκριθεί ορθολογιστικά στις απαιτήσεις της οικονομίας και των ομάδων που εμπίπτουν στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων της.

5.2. Γενικές κατευθύνσεις ενεργειών

Η Αρχή από την ίδρυση της ασχολείται κατά προτεραιότητα και σε μεγάλη έκταση με τα άμεσα και πιεστικά προβλήματα της στελέχωσης της οικονομίας με κατάλληλα καταρτισμένο εργατικό δυναμικό. Καθοριστικός παράγοντας για την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας, μπορεί να αποβεί η πιο δυναμική παρουσία και εμπλοκή της Αρχής στην όλη διαδικασία της διαφώτισης και γενικότερα στα θέματα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Αναβάθμιση της προώθησης του Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την Αρχή στη βάση ειδικού Σχεδίου

Μέσα από τη μελέτη φάνηκε ότι αποτελεί άμεση ανάγκη η αναβάθμιση της προώθησης του Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την Αρχή στη βάση ειδικού Σχεδίου. Στο Σχέδιο αυτό πρέπει να δίνεται έμφαση σε μια κατεξοχή δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφορά της Αρχής στα θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, με τα συνεπακόλουθα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Μέσω του Σχεδίου πρέπει να αναληφθεί η συγκέντρωση, επεξεργασία και διοχέτευση στοιχείων και πληροφοριών στις διάφορες ομάδες-στόχους του Επαγγελματικού Προσανατολισμού καθώς και στις άλλες Υπηρεσίες/Οργανισμούς που εμπλέκονται σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Μέσα στους άμεσους στόχους πρέπει να είναι η κατάστρωση στρατηγικού σχεδίου δράσης που να περιλαμβάνει:

- Μεθόδευση/συστηματοποίηση κυκλοφορίας δεδομένων και πληροφοριών στα θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Μελέτη των δεδομένων για τις μελλοντικές κατευθύνσεις της οικονομίας και του εργατικού δυναμικού και ανάπτυξη συστήματος τεκμηρίωσης μακροπρόθεσμων και άλλων πληροφοριών.
- Πιο συστηματική προσέγγιση ομάδων-στόχων, παραδοσιακών και νέων, καθώς και διοργάνωση δραστηριοτήτων και προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Ειδικές δραστηριότητες Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την Αρχή

Κύριος άξονας του στρατηγικού σχεδίου δράσης πρέπει να είναι η ανάπτυξη, στα πλαίσια μιας κατεξοχή δευτεροβάθμιου επιπέδου συνεισφοράς της Αρχής, ειδικών δραστηριοτήτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε σχέση με τα εξής:

- *Συστηματική προσέγγιση ή/και υποβοήθηση προσέγγισης και διαφώτιση των διαφόρων ομάδων-στόχων και επιδίωξη συγκερασμού των αναγκών της οικονομίας με τις φιλοδοξίες των νέων για επαγγελματική αποκατάσταση.*
- *Εντατικοποίηση της ενημέρωσης των μαθητών και των νεοεισερχομένων στην αγορά εργασίας, για τις ανάγκες της οικονομίας, τις προοπτικές απασχόλησης και τις ευκαιρίες για κατάρτιση.*
- *Ενίσχυση των παρεχόμενων υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε άτομα που αναζητούν απασχόληση σε συνδυασμό με τις παρουσιαζόμενες ευκαιρίες κατάρτισης τους.*
- *Εφαρμογή, σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, επιμορφωτικών προγραμμάτων διαφώτισης και καθοδήγησης κυρίως για συμβούλους. Οι συμμετέχοντες θα ενημερώνονται για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας και θα μπορούν να δηλώνουν ενδιαφέρον για συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης που θα διοργανώνονται για κάλυψη των αναγκών της οικονομίας.*
- *Αντικειμενική, λεπτομερής και έγκαιρη πληροφόρηση των νέων με την αξιοποίηση στοιχείων και πληροφοριών που θα καταχωρούνται σε ειδική τράπεζα πληροφοριών σε συνεργασία με Οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.*
- *Βελτίωση του περιεχομένου των επαφών αρμοδίων Υπηρεσιών/Φορέων με τους γονείς για παραπέρα αξιοποίηση του συμβουλευτικού τους ρόλου με κατάλληλη διαφώτιση. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η βελτίωση των επαφών με τους γονείς των μαθητών της τρίτης τάξης Γυμνασίου γιατί τότε επιλέγεται από τους μαθητές εκπαιδευτική κατεύθυνση που προδιαγράφει τη μελλοντική επαγγελματική αποκατάσταση.*

Ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας της Αρχής με Υπηρεσίες/

Οργανισμούς στην Κύπρο και στο εξωτερικό

Ενόψει της καθοριστικής της σημασίας, να προωθηθεί άμεσα η ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας της Αρχής με κρατικές Υπηρεσίες αρμόδιες σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού που να στηρίζεται στις αρχές της συνέργειας και συμπληρωματικότητας.

Εξίσου σημαντική είναι η προώθηση της ανάπτυξης συνεργασίας της Αρχής με Οργανισμούς από τον Ευρωπαϊκό χώρο, που ασχολούνται με θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, καθώς και η ηλεκτρονική σύνδεση της με Ευρωπαϊκές βάσεις πληροφοριών.

Καταληκτικά, επισημαίνεται ότι όπως στην Ευρωπαϊκή Ένωση έτσι και στην Κύπρο το φάσμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρέπει να διευρυνθεί και να επεκταθεί, πέρα από την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση, σε μια γενική δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών προς τον άνθρωπο σε όλα τα επίπεδα της διαχρονικής του πορείας. Τούτο προϋποθέτει ανάπτυξη μιας πιο αποτελεσματικής διασύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων, Υπηρεσιών και ανθρώπων, μέσα από την ανάπτυξη των ανάλογων κοινωνικών και επαγγελματικών σχέσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

CEDEFOP, (1994), "Determining the counselling among different target groups of young people under 28 years of age in the Federal Republic of Germany. Counselling needs of girls and young women when choosing an occupation", 1st Edition, Berlin.

CEDEFOP, (1994), "Determining the need for vocational counselling among different target groups of young people under 28 years of age in the European Community (i) Young people in Denmark and their need for guidance (ii) Vocational guidance needs of homeless young people in the Netherlands - Young drifters (iii) Low-skilled young people - Italy", 1st Edition, Berlin.

CEDEFOP, (1994), "Determining the need for vocational counselling among different target groups of young people under 28 years of age in Ireland. Case studies: rural disadvantaged youth", 1st Edition, Berlin.

CEDEFOP, (1995), "Determining the need for vocational counselling among different target groups of young people under 28 years of age in the European Community. Young people in full-time employment and homeless young people in the United Kingdom", 2nd Edition, Berlin.

CEDEFOP, (1995), "Η Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα", 1η Έκδοση, Θεσσαλονίκη.

CEDEFOP, (1996), "Καθορισμός της ανάγκης Επαγγελματικού Προσανατολισμού για τις διάφορες ομάδες-στόχους των νέων ηλικίας έως 28 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι ανάγκες των νέων για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Ελλάδα", 1η Έκδοση, Θεσσαλονίκη.

Holdsworth, R. (1982), "Psychology for Careers Counselling".

Murphy, P. (1996), "The importance of vocational guidance in a changing labour market. The need for guidance as a lifelong process", Report on workshop hosted by FAS and WAPES, Dublin.

International Labour Office, (1949), "The Human Resources Development" Recommendation No. 87, Geneva.

International Labour Office, (1975), "The Human Resources Development" Convention No. 142, Geneva.

International Labour Office, (1975), "The Human Resources Development" Recommendation No. 150, Geneva.

Κάνιας, Α. και Χαντζή, Α. (1991), "Ψυχολογία της εργασίας - Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης - Στοιχεία Συμβουλευτικής", Ελληνικά Γράμματα, Ελλάδα.

Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης Κύπρου, Νόμος αρ. 21 του 1974, Άρθρο 5(ε).

Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης Κύπρου, (1989), "Διερεύνηση του προβλήματος του χαμηλού ενδιαφέροντος των νέων για απασχόληση στα τεχνικά επαγγέλματα".

Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης Κύπρου, (1991), "Η Ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Αγοράς και οι Επιπτώσεις της πάνω στις βιομηχανίες προτεραιότητας της Κύπρου με έμφαση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού".

Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης Κύπρου, (1993), "Οι νέοι απόφοιτοι και η αγορά εργασίας".

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, (1996), "Εκπαιδευτικοί κλάδοι μετά την Τρίτη τάξη Γυμνασίου", 14η Έκδοση, Λευκωσία.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, (1996), "Επιλογές στο Ενιαίο Λύκειο", 2η Έκδοση, Λευκωσία.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, (1996), "Προοπτικές Απασχόλησης στην Κύπρο", 2η Έκδοση, Λευκωσία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ/ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΣΥΖΗΤΗΘΗΚΕ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

- Τμήμα Εργασίας - Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Υπηρεσία Καθοδήγησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού - Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων Κύπρου
- Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο
- Συνδικαλιστικές Οργανώσεις ΣΕΚ και ΠΕΟ
- Συνδικαλιστική Επιτροπή Νεολαίας - Φορέας Νεολαίας
- Ηλεκτρονικό Κέντρο ΟΝΑΤΙ - Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο
- Ομοσπονδία Συνδέσμων Γονέων Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης Λευκωσίας
- Συνομοσπονδία Συνδέσμων Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης
- Υπηρεσία Φοιτητικής Μέριμνας - Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Ένωση Φοιτητών - Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Παγκύπριο Μαθητικό Συμβούλιο

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PETRA
(Community Action Programme for the Vocational Training of Young People and their Preparation for Adult and Working Life)

Στόχος του προγράμματος PETRA ήταν η ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων και παράλληλα η έκθεση τους στην Ευρωπαϊκή διάσταση του χώρου της Κοινότητας.

Τα κυριότερα σχέδια του προγράμματος αφορούσαν:

- Το Ευρωπαϊκό δίκτυο πρωτοβουλιών επαγγελματικής κατάρτισης, με τη μορφή διακρατικών συνεργασιών, που περιλαμβάνει θέματα όπως το ρόλο και συμβολή της κατάρτισης στην ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης.
- Πρωτοβουλίες και σχέδια πληροφόρησης των νέων, όπως υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού, νέες μορφές απασχόλησης και ευκαιρίες για κατάρτιση και απασχόληση νεαρών γυναικών.
- Συνεργασία στον τομέα της έρευνας σε θέματα κατάρτισης όπως, ο ρόλος της νέας τεχνολογίας στην κατάρτιση και η ανάλογη κατάρτιση των εκπαιδευτών, αξιολόγηση της κατάρτισης και άλλα.
- Διακρατικά σεμινάρια για θέματα κατάρτισης των νέων.

Το πρόγραμμα PETRA υιοθετήθηκε με απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις 1.12.1987. Η πρώτη φάση του προγράμματος διάρκεσε από το 1989 μέχρι το 1992 ενώ η δεύτερη φάση από το 1992 μέχρι το 1994.